

देश व विदेशातील साप्ताहिक चालू घडामोडी 10 ते 16 सप्टेंबर 2023

राष्ट्रीय बातम्या

भारताच्या सागरी जैवविविधतेवर CMFRI चे संशोधन UN बैठकीत प्रदर्शित

- ICAR-सेंट्रल मरीन फिशरीज रिसर्च इन्स्टिट्यूट (CMFRI) च्या भारताच्या सागरी परिसंस्थेवरील संशोधनाचे निष्कर्ष UN बैठकीत प्रदर्शित करण्यात आले.
- जागतिक जैवविविधता फ्रेमवर्कवर चर्चा करण्यासाठी सोल, दक्षिण कोरिया येथे संयुक्त राष्ट्रांची बैठक झाली.

महत्त्वाचे मुद्दे

- भारताने सागरी परिसंस्थेचे संवर्धन, विशेषतः खारफुटी आणि प्रवाळ खडक, सागरी संरक्षित क्षेत्रांची ओळख आणि शाश्वत सागरी मासेमारीला प्रोत्साहन देण्यासाठी आपल्या वचनबद्धतेवर भर दिला.
- भारताने सस्टेनेबल ओशन इनिशिएटिव्ह (SOI) कार्यशाळेवर भर दिला, ज्याचा उद्देश जैव विविधतेवर (CBD) UN कन्व्हेंशन च्या कुनमिंग-मॉन्ट्रियल वैश्विक जैवविविधता फ्रेमवर्क (KMGBF) च्या अंमलबजावणीला गती देणे आहे.
- समुद्रातील परिसंस्था पुनर्संचयित करण्याच्या प्रयत्नांचा एक भाग म्हणून पाण्याखालील कोरल प्रतिमांचे वर्गीकरण करण्यासाठी सखोल शिक्षण-सक्षम प्रतिमा ओळख मॉडेल विकसित करण्यासाठी CMFRI च्या संशोधनावर अहवालात प्रकाश टाकण्यात आला आहे.
- उत्तर हिंद महासागर क्षेत्रातील जलचर आक्रमक प्रजातींचे स्थानिक वितरण मॅप करण्यासाठी CMFRI च्या प्रयत्नांचाही त्यात उल्लेख आहे.

तुम्हाला माहित आहे का?

- SOI हे जागतिक व्यासपीठ आहे जे भागीदारी निर्माण करण्याचा आणि सागरी आणि किनारी जैवविविधतेशी संबंधित जागतिक उद्दिष्टे आणि ध्येय साध्य करण्यासाठी क्षमता वाढवण्याचा प्रयत्न करते.

2014 पूर्वीच्या प्रकरणांच्या तपासासाठीही सीबीआयला परवानगीची गरज नाही: सुप्रीम कोर्ट

- एका घटनापीठाने असे मानले की सर्वोच्च न्यायालयाच्या 2014 चा निकाल ज्याने केंद्रीय अन्वेषण ब्यूरो (CBI) ला वरिष्ठ सरकारी अधिकाऱ्यांविरुद्धच्या भ्रष्टाचाराच्या प्रकरणांची चौकशी करण्यापूर्वी पूर्व परवानगी घेणे बंधनकारक करणारी कायदेशीर तरतूद अवैध घोषित केली होती, त्याचा पूर्वलक्षी प्रभाव आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

- न्यायमूर्ती संजय किशन कौल यांच्या अध्यक्षतेखालील पाच न्यायाधीशांच्या खंडपीठाने सांगितले की, दिल्ली विशेष पोलीस आस्थापना (DSPE) कायद्याचे कलम 6A, सीबीआयला नियंत्रित करणारा कायदा, 11 सप्टेंबर 2003 रोजी प्रवेश केल्याच्या दिवसापासूनच ही तरतूद रद्द करण्यात आली आहे.

- 106 पानांच्या निकालात असे म्हटले आहे की कलम 6A ने मूलभूत अधिकारांचे उल्लंघन केले आहे आणि एकदा कायदा संविधानाच्या भाग-III चे (मूलभूत हक्क) उल्लंघन करणारा कायदा असंवैधानिक असल्याचे घोषित केले गेले, तर ते जन्मतःच रद्द केले जाईल, लागू न करण्यायोग्य आणि अयोग्य.
- याचा अर्थ असा की, सर्वोच्च न्यायालयाच्या निकालाच्या तारखेपूर्वीच भ्रष्टाचाराच्या प्रकरणांमध्ये गुंतलेले वरिष्ठ सरकारी अधिकारी, पूर्व मंजूरीची आवश्यकता अवैध ठरवून यापुढे पूर्वपरवानगीचे संरक्षण मिळवू शकणार नाहीत.

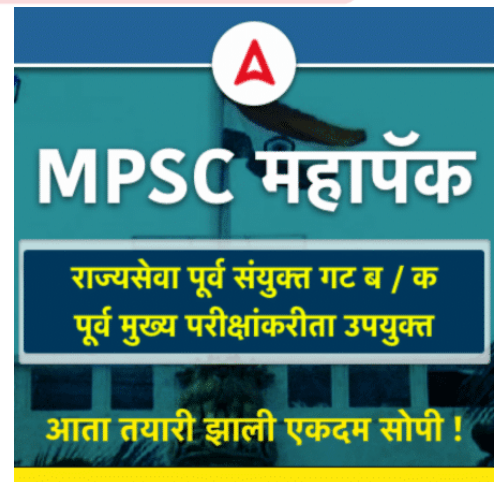
अन्न सुरक्षेशी निगडीत भारतात विस्कळीत हवामान आणि हवामानातील घटनांची मालिका

एल निनो-सदर्न ऑसिलेशन (ENSO) चक्र.

- एल निनो आणि ला निना हे विषुववृत्तीय पॅसिफिक प्रदेशातील समुद्राच्या तापमानातील फरकांमुळे उद्भवणारे जटिल हवामान नमुने आहेत. ते एल निनो-सदर्न ऑसिलेशन (ENSO) चक्र म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या विरुद्ध टप्पे आहेत.
- ENSO चक्र पूर्व-मध्य इक्वेटोरियल पॅसिफिकमधील समुद्र आणि वातावरण यांच्यातील तापमानातील चढउतारांचे वर्णन करते.
- एल निनो आणि ला निना भाग सामान्यतः नऊ ते 12 महिने टिकतात, परंतु काही प्रदीर्घ घटना वर्षानुवर्षे टिकू शकतात.

एल निनो

- एल निनो हा एक हवामानाचा नमुना आहे जो पूर्वेकडील उष्णकटिबंधीय प्रशांत महासागरातील पृष्ठभागाच्या पाण्याच्या असामान्य तापमानवाढीचे वर्णन करतो.
- हा एल निनो-सदर्न ऑसिलेशन (ENSO) नावाच्या मोठ्या घटनेचा "उबदार टप्पा" आहे.
- हे ला निनो पेक्षा अधिक वारंवार येते.
- एल निनो हे स्पॅनिशमध्ये "लिटिल बॉय" किंवा "ख्रिस्त चाइल्ड" चे सैल भाषांतर आहे.

- एल निनो हे मध्य-पूर्व इकेटोरियल पॅसिफिकमधील समुद्राच्या पाण्याचे तापमानवाढ आहे जे दर काही वर्षांनी होते (पेरूच्या किनाऱ्यावरील उबदार टप्पा).
- एल निनो दरम्यान, विषुववृत्तीय पॅसिफिकमध्ये पृष्ठभागाचे तापमान वाढते
- यामुळे व्यापारी वारे कमजोर होतात — पूर्व-पश्चिम वारे जे विषुववृत्ताजवळ वाहतात.
- एल निनोमुळे, अमेरिकेतून आशियाकडे वाहणारे पूर्वेचे व्यापारी वारे दिशा बदलून पश्चिमेकडे बदलतात.
- अशा प्रकारे ते पश्चिम पॅसिफिकमधून अमेरिकेकडे उबदार पाणी आणते

संसदेच्या 75 वर्षांच्या प्रवासावर चर्चा करण्यासाठी विशेष सत्र, CEC, प्रेसवरील विधेयके

- "संवाद सभेपासून सुरू झालेला 75 वर्षांचा संसदीय प्रवास - उपलब्धी, अनुभव, आठवणी आणि शिकणे" या विषयावर चर्चा होईल.
- नवीन संसद भवनात स्थलांतरित करण्याच्या योजनेचा अजेंडा सूचित करतो.
- तीन विधेयके घेतली जातील:
 - a) पोस्ट ऑफिस बिल, 2023 "भारतातील पोस्ट ऑफिसशी संबंधित कायद्याचे एकत्रीकरण आणि सुधारणा" करण्यासाठी;
 - b) मुख्य निवडणूक आयुक्त आणि इतर निवडणूक आयुक्त (नियुक्ती, सेवेच्या अटी आणि पदाची मुदत) विधेयक, "मुख्य निवडणूक आयुक्त आणि इतर निवडणूक आयुक्तांच्या नियुक्ती, सेवाशर्ती आणि पदाचा कार्यकाळ यांचे नियमन करण्यासाठी";
 - c) निरसन आणि सुधारणा विधेयक, 2023 "काही कायदे रद्द करण्यासाठी आणि कायद्यात सुधारणा करण्यासाठी"
- या व्यतिरिक्त, लोकसभा अधिवक्ता (सुधारणा) विधेयक, 2023 आणि प्रेस आणि नियतकालिकांची नोंदणी विधेयक, 2023 हाती घेईल.

कार्यकर्त्यांनी प्राण्यांच्या लैंगिक अत्याचाराशी संबंधित कायदेशीर पळवाटांवर चिंता व्यक्त केली

- भारतीय न्याय संहिता (BNS), 2023 विधेयकामध्ये प्राण्यांवरील लैंगिक गुन्ह्यांना संबोधित करण्यासाठी कोणतीही तरतूद नसल्याबद्दल संपूर्ण भारतातील प्राणी हक्क कार्यकर्त्यांनी चिंता व्यक्त केली आहे ज्यात भारतीय दंड संहिता (IPC), 1860 रद्द करण्याचा प्रयत्न केला आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

- IPC च्या कलम 377 मधील काही भाग काढून टाकणाऱ्या 2018 च्या निकालाने समलिंगी प्रौढ व्यक्तींमध्ये संमती देणाऱ्या लैंगिक संबंधांना गुन्हेगार ठरवले असताना, त्याने बेस्टियलिटी प्रश्नाकडे लक्ष दिलेले नाही.
- सध्या, आयपीसीच्या कलम 377 नुसार पाशवी वर्तनात गुंतलेल्यांना शिक्षेची तरतूद आहे.

- त्यात असे म्हटले आहे, "जो कोणी स्वेच्छेने कोणत्याही पुरुष, स्त्री किंवा प्राण्याशी निसर्गाच्या आदेशाविरुद्ध शारीरिक संबंध ठेवतो, त्याला जन्मठेपेची शिक्षा किंवा दहा वर्षांपर्यंतच्या मुदतीसाठी कोणत्याही वर्णनाच्या कारावासाची शिक्षा दिली जाईल आणि ती व्यक्ती देखील दंडास जबाबदार आहे."

टीप: बेस्टियलिटी चा अर्थ मनुष्य आणि प्राणी यांच्यातील लैंगिक संबंध आहे.

राष्ट्रीय रोग नियंत्रण केंद्र (NCDC)

- एनसीडीसीच्या अधिकाऱ्यांचे केंद्रीय पथक केरळमधील कोझिकोड जिल्ह्यातील मारुथोंकारा आणि अयानचेरी भागांना भेट देण्याची अपेक्षा आहे जिथे नुकतेच निपाह संसर्गामुळे दोन व्यक्तींचा मृत्यू झाला आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

राष्ट्रीय रोग नियंत्रण केंद्र (NCDC):

- ही भारतीय आरोग्य सेवा महासंचालनालय, आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालयाच्या अंतर्गत एक संस्था आहे.
- संचालक, केंद्रीय आरोग्य सेवेच्या सार्वजनिक आरोग्य उप-कडरचे अधिकारी, संस्थेचे प्रशासकीय आणि तांत्रिक प्रमुख आहेत.
- मुख्यालय: नवी दिल्ली.
- संसर्गजन्य रोगांचे प्रतिबंध आणि नियंत्रण सुलभ करणारी रोगनिरीक्षणासाठी देशातील नोडल एजन्सी म्हणून एनसीडीसी काम करते.

भाषेशी संबंधित संविधान लेख

- केंद्रीय गृहमंत्री अमित शहा म्हणाले की, कार्यालयीन कामकाजात साधे आणि स्पष्ट हिंदी शब्द वापरले पाहिजेत, ते म्हणाले की भाषा बदलाचे तत्त्व असे सांगते की "भाषा जटिलतेकडून साधेपणाकडे जाते".
- मंत्री म्हणाले की, स्वातंत्र्य चळवळीच्या कठीण दिवसात देशाला एकत्र आणण्यात हिंदी भाषेने अभूतपूर्व भूमिका बजावली, देशात पूर्वेकडून पश्चिमेकडे आणि उत्तरेकडून दक्षिणेकडील अनेक भाषा आणि बोलींमध्ये विभागलेल्या देशात एकतेची भावना निर्माण केली आणि स्वातंत्र्यलढ्याला पुढे नेण्यात महत्त्वाची भूमिका बजावली

महत्त्वाचे मुद्दे

- भारतीय राज्यघटनेतील कलम 343 द्वारे संघाच्या अधिकृत भाषेबद्दल माहिती मिळते
- कलम 344 द्वारे अधिकृत भाषेवरील संसदेच्या आयोग आणि समितीबद्दल माहिती मिळते

सर्वोच्च न्यायालय राष्ट्रीय न्यायिक डेटा ग्रिडमध्ये सामील झाले

- सर्वोच्च न्यायालयात खटले दाखल करणे आणि निकाली काढणे यासंबंधीचा रिअल-टाइम डेटा आता केवळ एका माऊसच्या क्लिकच्या अंतरावर सामान्य माणसाच्या बोटांच्या टोकावर उपलब्ध होणार आहे.
- **भारताचे सरन्यायाधीश डी.वाय. चंद्रचूड** राष्ट्रीय न्यायिक डेटा ग्रिड (NJDG) वर सर्वोच्च न्यायालयाच्या ऑनबोर्डिंगची घोषणा केली.

महत्त्वाचे मुद्दे

- **NJDG पोर्टल हे डेटाचे राष्ट्रीय भांडार आहे** देशभरातील न्यायालयांनी स्थापन केलेल्या, प्रलंबित आणि निकाली काढलेल्या प्रकरणांशी संबंधित.
- NJDG वर सर्वोच्च न्यायालयाच्या केस डेटाचे ऑनबोर्डिंग 'ओपन डेटा पॉलिसी' वर आधारित आहे.
- डेटा NJDG वर रिअल-टाइम आणि दररोज अपलोड केला जाईल.

सर्व नोंदवलेले जन्म आणि मृत्यू 1 ऑक्टोबरपासून डिजिटल पद्धतीने नोंदणीकृत होतील

- 1 ऑक्टोबर 2023 पासून देशातील सर्व जन्म आणि मृत्यूची नोंद केंद्राच्या पोर्टलवर डिजिटल पद्धतीने केली जाईल.

महत्त्वाचे मुद्दे

- डिजिटल जन्म प्रमाणपत्रांचा मार्ग मोकळा करणारा जन्म आणि मृत्यू (सुधारणा) कायदा, 2023 1 ऑक्टोबर 2023 पासून लागू होईल.
- डिजिटल जन्म प्रमाणपत्रे शैक्षणिक संस्थांमध्ये प्रवेश, ड्रायव्हिंग लायसन्ससाठी अर्ज, सरकारी नोकऱ्या, पासपोर्ट किंवा आधार, मतदार नोंदणी आणि विवाह नोंदणी आणि इतरांसाठी वापरले जाणारे एकल दस्तऐवज असेल.
- केंद्रीकृत डेटाबेस राष्ट्रीय लोकसंख्या नोंदणी (NPR), रेशन कार्ड, मालमत्ता नोंदणी आणि मतदार याद्या देखील अद्यतनित करेल.

राष्ट्रीय लोकसंख्या नोंदणी (NPR) आणि जनगणना**राष्ट्रीय लोकसंख्या नोंदणी (National Population Register (NPR)):**

- राष्ट्रीय लोकसंख्या नोंदणी (NPR) ही देशातील सामान्य रहिवाशांची नोंदणी आहे.
- त्यात भारतीय नागरिकांसह परदेशी नागरिकांचाही समावेश आहे.
- नागरिकत्व (नागरिकांची नोंदणी आणि राष्ट्रीय ओळखपत्र जारी करणे) नियम, 2003 नुसार, एक सामान्य रहिवासी अशी व्यक्ती आहे जी गेल्या 6 महिन्यांपासून किंवा त्याहून अधिक काळ स्थानिक क्षेत्रात वास्तव्य करत आहे किंवा एखादी व्यक्ती त्या भागात पुढील 6 महिने किंवा अधिक कालावधीसाठी राहण्याची इच्छा आहे.
- नागरिकत्व कायदा 1955 आणि नागरिकत्व (नागरिकांची नोंदणी आणि राष्ट्रीय ओळखपत्र जारी करणे) नियम, 2003 अंतर्गत स्थानिक (गाव/उप-शहर), तालुका, जिल्हा, राज्य आणि राष्ट्रीय स्तरावर तयार केले जात आहे.

जनगणना ही देशाच्या लोकसंख्येची गणना आहे आणि ती 10 वर्षांच्या अंतराने आयोजित केली जाते.

एनपीआर विरुद्ध जनगणना

- दशवार्षिक (दर दहा वर्षांनी होणारी) जनगणना ही भारतातील लोकांच्या विविध वैशिष्ट्यांवरील विविध सांख्यिकीय माहितीचा सर्वात मोठा एकमेव स्रोत आहे.
- एनपीआरमध्ये केवळ लोकसंख्याशास्त्रीय माहिती असते, तर जनगणनेसाठी लोकसंख्याशास्त्र, आर्थिक क्रियाकलाप, साक्षरता आणि शिक्षण आणि इतरांमधील घरे आणि घरगुती सुविधांसारख्या माहितीसाठी अधिक तपशील आवश्यक असतात.

इंडिया विरुद्ध भारत वाद

- G-20 शिखर परिषदेच्या पाहुण्यांना पाठवलेल्या डिनरच्या निमंत्रणांमध्ये भारताच्या राष्ट्रपतींचे नाव 'भारताचे राष्ट्रपती' असे होते.
- मोदी सरकार हे नाव बदलून फक्त भारत ठेवण्याचा विचार करत असल्याचा आरोप सरकारच्या टीकाकारांनी केला आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- **कलम 1** म्हणते, "इंडिया, म्हणजे भारत, राज्यांचा संघ असेल".
- संविधानात दुरुस्ती करून देशाचे नाव कधीही बदलण्याचा **पूर्ण अधिकार संसदेला आहे**.
- कलम 368 घटनादुरुस्तीशी संबंधित आहे.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- कलम 52 मध्ये प्रेसिडेंट ऑफ इंडिया असा उल्लेख आहे. त्यामुळे घटनात्मकदृष्ट्या देशात भारताचा राष्ट्रपती नाही.
- कलम 394अ अन्वये राष्ट्रपतींच्या अधिकाराखाली प्रकाशित झालेल्या हिंदी आवृत्तीशिवाय संविधानाच्या कोणत्याही कलमात 'भारत' हा शब्द वापरला जात नाही.
- राज्यघटनेच्या हिंदी भाषांतरातील कलम 1 मध्ये "इंडिया म्हणजे भारत" असे म्हटले आहे, जे भारताला भारताचे भाषांतर मानले जाते हे दर्शवते.

महाराष्ट्र राज्य बातम्या**मुंबई-अहमदाबाद बुलेट ट्रेन प्रकल्प**

- नॅशनल हाय स्पीड रेल कॉर्पोरेशन लिमिटेड (NHSRCL) मुंबई-अहमदाबाद बुलेट ट्रेन प्रकल्प राबवत आहे.
- प्रकल्पाची जमीन महाराष्ट्रातील ठाणे, पालघर आणि मुंबई उपनगर या तीन जिल्ह्यांमध्ये विभागलेली आहे.
- 508 किमी लांबीचा मुंबई-अहमदाबाद बुलेट ट्रेन प्रकल्प हा पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांचा आवडता प्रकल्प आहे.
- केंद्र सरकार आणि सहभागी राज्य सरकारांचा संयुक्त उपक्रम राष्ट्रीय हाय स्पीड रेल कॉर्पोरेशन लिमिटेड (NHSRCL) हा प्रकल्प राबवत आहे

बुलेट ट्रेन प्रकल्पाचा ठाणे डेपो जपानच्या शिंकासेन डेपोच्या मानकांवर बांधला जाणार आहे

- मुंबई-अहमदाबाद बुलेट ट्रेन प्रकल्पासाठी नियोजित तीन आगारांपैकी ठाणे आगार आहे.
- ठाणे आगाराची रचना जपानी शिंकासेन आगाराच्या धर्तीवर केली जाणार आहे.
- जपानमधील बुलेट ट्रेन म्हणून ओळखली जाणारी शिंकासेन ही हाय-स्पीड रेल्वे तंत्रज्ञान आणि सुरक्षा मानकांसाठी प्रसिद्ध आहे.

बातमीतील व्यक्ती : सुशीलादेवी साळुंखे

- सुशीलादेवी साळुंखे यांचे कार्य आजच्या नव्या पिढीसाठी प्रेरणादायी आहे.
- सुशीलादेवी साळुंखे यांनी स्वातंत्र्यपूर्व आणि स्वातंत्र्योत्तर काळात केलेले राष्ट्रीय, सामाजिक व शैक्षणिक कार्य अविस्मरणीय आहे.
- माता सुशीलादेवी साळुंखे यांनी शिक्षण महर्षी डॉ.बापूजी साळुंखे यांच्यासह संपूर्ण महाराष्ट्रात श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्था स्थापन करण्यात मोठा वाटा उचलला.
- सुशीला देवी यांनी भारतीय स्वातंत्र्य चळवळ, चले जाव आंदोलन, संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीत सक्रिय सहभाग घेतला.

धनगरांची प्रलंबित कोट्याची मागणी

- धनगरांची प्रदीर्घ काळ प्रलंबित असलेली कोट्याची मागणी हा महाराष्ट्रातील एक गुंतागुंतीचा प्रश्न आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- 9% लोकसंख्येपर्यंत असलेले आणि 3.5% आरक्षण मिळवणाऱ्या धनगरांना ST प्रवर्गात समाविष्ट करण्याची मागणी केली जात आहे.
- अनुसूचित जमाती प्रवर्गातील आरक्षणासाठी हा समाज गेल्या अनेक दशकांपासून लढा देत आहे.

धनगर कोण आहेत?

- धनगर हा एक मेंढपाळ समुदाय आहे जो मुख्यतः पश्चिम महाराष्ट्र आणि मराठवाड्यात राहतो आणि महाराष्ट्राच्या अंदाजे 11.25 कोटी लोकसंख्येपैकी सुमारे एक कोटी (9%) आहे.

हवामान बदलाचा महाराष्ट्रावर होणारा परिणाम

- हवामान बदल: महाराष्ट्राचे कमाल तापमान, पाऊस, चक्रीवादळ सरासरीपेक्षा दीड पटीने वाढले आहे.
- हवामान बदलामुळे महाराष्ट्रातील तापमान नेहमीच्या 24 दिवसांपेक्षा जवळजवळ तिप्पट वाढले आहे आणि एकूण उन्हाळा-मान्सून (जून ते ऑगस्ट) हंगामात पाऊस आणि वारा यांसारख्या उष्णतेमुळे निर्माण होणाऱ्या सरासरी हवामान क्रियाकलापांच्या 1.5 पट वाढ झाली आहे.
- हंगामात दीर्घकालीन सरासरी तापमानाचे एकूण निर्गमन 0.8 अंश सेल्सिअस होते, म्हणजे जवळपास एक अंश जास्त (0.2 अंश कमी).

महाराष्ट्रामध्ये सायबर गुन्हांचा सामना करण्यासाठी ₹837 कोटींचा प्रकल्प

- महाराष्ट्र मंत्रिमंडळाने सायबर गुन्हांचा सामना करण्यासाठी ₹ 837 कोटींच्या प्रकल्पाला मंजुरी दिली आहे.
- सर्व आधुनिक तंत्रज्ञान एका छत्राखाली आणण्याचे या प्रकल्पाचे उद्दिष्ट आहे, ज्यामध्ये नियंत्रण आणि आज्ञा केंद्र, तंत्रज्ञान-सहाय्यित तपास, उत्कृष्टता केंद्र, संगणक आपत्कालीन प्रतिसाद दल, क्लाउड-आधारित डेटा सेंटर, सुरक्षा ऑपरेशन केंद्र यांचा समावेश असेल.
- राज्य मंत्रिमंडळाने घेतलेल्या निर्णयानुसार या प्रकल्पांतर्गत लोक 24x7 कॉल सेंटरवर त्यांच्या तक्रारी नोंदवू शकतात.

आंतरराष्ट्रीय साक्षरता दिवस 2023

- आंतरराष्ट्रीय साक्षरता दिनानिमित्त रोटरी क्लब उस्मानाबादच्या वतीने रोटरी नेत्र रूग्णालयात 2023-24 च्या 'राष्ट्र प्रचार पुरस्कार'चे वितरण करण्यात आले.
- 8 सप्टेंबर रोजी साजरा होत आहे.
- UNESCO ने नोव्हेंबर 1966 मध्ये, औपचारिकपणे 8 सप्टेंबर हा आंतरराष्ट्रीय साक्षरता दिवस म्हणून नियुक्त केला.
- ILD च्या पालनाचे उद्दिष्ट निरक्षरतेच्या विरोधात चालू असलेल्या प्रयत्नांना समर्थन देण्यासाठी लोकांचे मत मजबूत करणे आहे.
- आंतरराष्ट्रीय साक्षरता दिवस 2023 "संक्रमणात असलेल्या जगासाठी साक्षरतेला प्रोत्साहन देणे: शाश्वत आणि शांततापूर्ण समाजासाठी पाया तयार करणे" या थीमखाली साजरा केला जाईल.

मुंबईत राष्ट्रीय लोकअदालत

- मुंबईतील राष्ट्रीय लोकअदालतीला ₹722 कोटींचा पुरस्कार. 12,000 हून अधिक प्रकरणे निकालात काढली.
- राष्ट्रीय लोकअदालतीने येथे 12,000 हून अधिक प्रकरणांचा निपटारा करून ₹722 कोटी पेक्षा जास्त बक्षीस दिले आहेत.
- या प्रकरणांमध्ये कम्पाउंड करण्यायोग्य फौजदारी गुन्हे, चेक बाऊन्सिंग तसेच पेमेंट आणि सेटलमेंट कायदांतर्गत प्रकरणांचा समावेश आहे. एकूण ₹722,82,71,891 ची सेटलमेंट रक्कम 12,472 प्रकरणांमध्ये वितरीत करण्यात आली.

तुम्हाला माहित आहे का?

- राष्ट्रीय लोकअदालत (NLA) हे राष्ट्रीय स्तरावरील विवादांचे सौहार्दपूर्ण तोडगा काढण्यासाठीचे मंच आहे.
- हे राष्ट्रीय विधी सेवा प्राधिकरण (NALSA) द्वारे राज्य विधी सेवा प्राधिकरणे (SLSAs) आणि जिल्हा विधी सेवा प्राधिकरणे (DLSAs) यांच्या सहकार्याने आयोजित केले आहे.

महाराष्ट्रात इलेक्ट्रिक वाहने (EVs)

- राज्यातील सर्व ईव्ही विक्रीपैकी 30% पुणे, पिंपरी चिंचवडमध्ये नोंदणीकृत आहे.
- पुणे आणि पिंपरी चिंचवडमध्ये आता राज्यातील नोंदणीकृत इलेक्ट्रिक वाहनांच्या (EVs) संख्येपैकी सुमारे 30% आहेत, रस्ते वाहतूक मंत्रालयाच्या आकडेवारीनुसार.
- याशिवाय, जुळे शहरांमध्ये सीएनजी वाहनांच्या नोंदणीमध्येही लक्षणीय वाढ दिसून आली आहे.
- राज्यात नोंदणी झालेल्या 3,22,225 ईव्हीपैकी सुमारे 95,000 एकट्या पुणे आणि पिंपरी चिंचवडमध्ये आहेत.

ठाण्याला 24 तास वीज देऊन सक्षम करा

- 4,500 कोटी रुपयांची योजना ठाणे शहराला 24 तास वीज देऊन सक्षम बनवणार आहे
- ठाणे जिल्ह्याला अखंडित आणि चोवीस तास वीजपुरवठा व्हावा यासाठी साडेचार हजार कोटी रुपयांच्या अर्थसंकल्पात वीज वितरण प्रणाली अद्ययावत करण्याची योजना आखण्यात आली आहे, असे केंद्रीय मंत्री कपिल पाटील यांनी सांगितले.
- या योजनेअंतर्गत ठाणे जिल्ह्यातील 850 गावांमध्ये वीज वितरणाचे जाळे मजबूत करण्यात येणार आहे.
- 1,200 कोटी रुपयांचे काम पहिल्या दोन वर्षात केले जाईल आणि उर्वरित पुढील पाच वर्षात पूर्ण केले जाईल.

आयआयटी कौन्सिलने संशोधन संस्था स्थापन करण्यासाठी अमेरिकन युनिव्हर्सिटीशी करार केला आहे

- 10 दशलक्ष डॉलर्सच्या सीड फंडासह, भारतातील सर्व उच्च शैक्षणिक संस्थांच्या वतीने IIT कौन्सिलने इंडो-यूएस ग्लोबल चॅलेंज इन्स्टिट्यूटची स्थापना करण्यासाठी असोसिएशन ऑफ अमेरिकन युनिव्हर्सिटीज (AAU) सोबत सामंजस्य करार केला आहे.
- या वर्षी जूनमध्ये पंतप्रधान मोदींच्या अमेरिका दौऱ्यादरम्यान संस्थेचा हेतू जाहीर करण्यात आला होता.
- ही संस्था काही "परिणामी" आर्थिक, पर्यावरणीय आणि तांत्रिक आव्हाने "दोन्ही देशांच्या सुरक्षा, समृद्धी आणि स्थिरतेवर परिणाम करू शकणाऱ्या" चे निराकरण करण्याचा प्रयत्न करेल.

NAAC ला मिळालेल्या कमी प्रतिसादाची शिक्षण विभागाने गंभीर दखल घेतली आहे

- राष्ट्रीय मूल्यांकन आणि मान्यता परिषद (NAAC) मधील सहभागाला महाराष्ट्रातील विद्यापीठांकडून मिळालेल्या कमी प्रतिसादामुळे राज्याच्या शिक्षण विभागाने त्याच्या अंमलबजावणीबाबत गंभीर विचार केला आहे.
- महाराष्ट्रातील उच्च आणि तंत्रशिक्षण संचालक शैलेंद्र देवळाणकर यांनी महाराष्ट्रातील विद्यापीठांना तीन स्मरणपत्रे पाठवली होती, ज्यांनी नॅक ग्रेडेशनला प्रतिसाद न देणाऱ्या महाविद्यालयांची आकडेवारी सादर केली होती, जी विद्यापीठांनीही सादर केली नव्हती.

NAAC बदल:

- राष्ट्रीय मूल्यांकन आणि मान्यता परिषद (NAAC) उच्च शैक्षणिक संस्था (HEI) जसे की महाविद्यालये, विद्यापीठे किंवा इतर मान्यताप्राप्त संस्थांचे मूल्यांकन आणि मान्यता संस्थेच्या 'गुणवत्तेची स्थिती' समजून घेण्यासाठी करते.
- NAAC शैक्षणिक प्रक्रिया आणि परिणाम, अभ्यासक्रम कव्हेरेज, अध्यापन-शिकरण प्रक्रिया, विद्याशाखा, संशोधन, पायाभूत सुविधा, शिक्षण संसाधने, संस्था, प्रशासन, आर्थिक कल्याण आणि विद्यार्थी सेवा यांच्याशी संबंधित त्यांच्या कामगिरीच्या संदर्भात गुणवत्तेच्या मानकांशी सुसंगततेसाठी संस्थांचे मूल्यांकन करते

गिधाडांचे प्रजनन: 50 बंदिस्त गिधाडांना लवकरच जंगलात सोडण्यात येणार आहे.

- पुढील एका वर्षात महाराष्ट्र, राजस्थान आणि मध्य प्रदेशातील 50 बंदिस्त गिधाडांना जंगलात सोडण्यात येणार आहे.
- ही गिधाडे बॉम्बे नॅचरल हिस्ट्री सोसायटी (BNHS) द्वारे रॉयल सोसायटी फॉर प्रोटेक्शन ऑफ बर्ड्स, यूके आणि नंतर राज्य वनविभागाच्या निधीतून चार संवर्धन प्रजनन केंद्रांमध्ये गेल्या 20 वर्षात प्रजनन केलेल्या 650 चा भाग आहेत. जेथे ही केंद्रे स्थित आहेत.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- गिधाडांच्या संख्येत घट होण्याचे प्रमुख कारण म्हणजे गुरांमध्ये डायक्लोफेनाक इंजेक्शनचा वापर.

BNHS सदस्य आंबोलीची जैवविविधता आणि बायोल्युमिनेसेंट बुरशीचे अन्वेषण करतात

- बॉम्बे नॅचरल हिस्ट्री सोसायटी (बीएनएचएस) ने अलीकडेच आंबोलीजवळील देवराई (सेक्रेड ग्रीव्हज) येथील एका छोट्या जंगलात शेकडो प्रजातींच्या स्थानिक वनस्पतींचा शोध लावला आहे.
- BNHS सदस्यांना स्थानिक हर्पेटोफौना आढळले, ज्यात मलबार पिट व्हायपर, आंबोली बुश फ्रॉग, मलबार ग्लायडिंग फ्रॉग आणि गंभीरपणे धोक्यात आलेला आंबोली टायगर टॉड यांचा समावेश आहे.
- रात्रीच्या एका ट्रेलमध्ये त्यांना बायोल्युमिनेसेंट फंगस दिसले.

बॉम्बे नॅचरल हिस्ट्री सोसायटी (BNHS)

- ही भारतातील एक गैर-सरकारी संस्था आहे जी संरक्षण आणि जैवविविधता संशोधनात गुंतलेली आहे.
- त्याची स्थापना 15 सप्टेंबर 1883 रोजी झाली.
- BNHS ही भारतातील बर्डलाइफ इंटरनॅशनलची भागीदार आहे. विज्ञान आणि तंत्रज्ञान विभागाने याला 'वैज्ञानिक आणि औद्योगिक संशोधन संस्था' म्हणून नियुक्त केले आहे.
- लोगो: BNHS लोगो हा ग्रेट हॉर्नबिल आहे.
- इंटरनेट ऑफ बर्ड्स प्लॅटफॉर्म: आयटी कन्सल्टन्सी फर्म एक्सेंचर आणि बॉम्बे नॅचरल हिस्ट्री सोसायटी यांनी इंटरनेट ऑफ बर्ड्स प्लॅटफॉर्म विकसित केले आहे जे लोकांद्वारे अपलोड केलेल्या डिजिटल फोटोंमधून मशीन लर्निंग आणि कॉम्प्युटर व्हिजनसह कृत्रिम बुद्धिमत्ता तंत्रज्ञानाचा वापर करून भारतात आढळणाऱ्या पक्ष्यांच्या प्रजाती ओळखतात.

19 हजार RTE जागांसाठी कोणी नाही

- दरवर्षी, शिक्षण हक्क कायदांतर्गत जागांसाठी गदारोळ होतो आणि लाखो लोक खासगी शाळांमध्ये मोफत प्रवेशासाठी अर्ज करतात.
- यावर्षी, 25% योजनेअंतर्गत महाराष्ट्रात सुमारे 19,000 जागा रिक्त आहेत, तरीही 1.01 लाख जागांसाठी राज्याच्या शिक्षण विभागाकडे 3.64 लाख अर्ज आले आहेत.
- शिक्षणाधिकार्यांनी सांगितले की, रिक्त जागा लोकप्रिय नसलेल्या शाळांमध्ये असून सरकारी शाळांमध्येही दर्जेदार शिक्षण दिले जात असल्याने अनेकांनी तेथेच शिक्षण घेणे पसंत केले.
- तुम्हाला माहीत आहे का?
- बालकांचा मोफत आणि सक्तीच्या शिक्षणाचा अधिकार कायदा, 2009 (RTE कायदा) हा भारतीय संसदेचा 4 ऑगस्ट 2009 रोजी लागू केलेला कायदा आहे.
- संविधान (एॅशीवी सुधारणा) अधिनियम, 2002 ने भारतीय राज्यघटनेत मुलभूत हक्क म्हणून सहा ते चौदा वर्षे वयोगटातील सर्व मुलांना मोफत आणि सक्तीचे शिक्षण देण्यासाठी कलम 21-अ समाविष्ट केले.

New Launch **Bilingual**

Maharashtra

Test Mate

MPSC | Saral Seva | Talathi & Others

600+ Total Tests

राज्यस्तरीय तक्रार निवारण समितीने विमा कंपन्यांना विम्याचे उर्वरित 350 कोटी रुपये शेतकऱ्यांच्या खात्यात जमा करण्याचे निर्देश दिले.

- खरीप 2022 पीक विमा प्रकरणात राज्यस्तरीय तक्रार निवारण समितीने शेतकऱ्यांच्या बाजूने निकाल दिला.
- ही रक्कम देण्यास कंपन्या टाळाटाळ करतात.
- खरीप 2022 पीक विमा प्रकरण हे प्रधान मंत्री फसल विमा योजनेला (PMFBY) आव्हान देणारी शेतकऱ्यांच्या एका गटाने सर्वोच्च न्यायालयात दाखल केलेली कायदेशीर केस आहे.

डिजिटल मल्टीमीडिया प्रदर्शन

- माहिती व प्रसारण मंत्रालय, सेंट्रल ब्युरो ऑफ कम्युनिकेशन्स, सोलापूर आणि जिल्हा प्रशासन यांच्या वतीने आयोजित डिजिटल मल्टीमीडिया प्रदर्शनात विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.
- केंद्र सरकारची 9 वर्षांची सेवा, सुशासन आणि गरिबांचे कल्याण, पोषण, अन्नधान्य, तरुण, महिला, लोकप्रतिनिधी आणि मोठ्या संख्येने नागरिक ही या प्रदर्शनाची थीम होती.

लोकअदालतीमध्ये 58 प्रकरणे निकाली काढण्यात आली

- महाराष्ट्रातील रायगड जिल्ह्यात आयोजित लोकअदालतीदरम्यान सुनावणीत किमान 58 प्रकरणे निकाली काढण्यात आली आणि 3.5 कोटी रुपयांची भरपाई देण्यात आली.
- लोकअदालत हे एक मंच आहे जिथे न्यायालयात प्रलंबित असलेले वाद/प्रकरणे किंवा प्री-लिटिगेशन स्टेजवर सामंजस्याने निकाली/तडजोड केली जाते.
- विधी सेवा प्राधिकरण कायदा, 1987 अंतर्गत लोकअदालतींना वैधानिक दर्जा देण्यात आला आहे.

ISIS पुणे मॉड्यूल केसमधील संशयितांची माहिती देण्यासाठी NIA ने 3 लाखांचे रोख बक्षीस देऊ केले

- नॅशनल इन्व्हेस्टिगेशन एजन्सी (NIA) ने ISIS पुणे मॉड्यूल केसमधील चार वॉंटेड आरोपींना अटक करणारी माहिती देणाऱ्या प्रत्येक व्यक्तीला 3 लाख रुपयांचे रोख बक्षीस देऊ केले आहे.
- मोहम्मद शाहनवाज शफीउज्जमा आलम उर्फ अब्दुल्ला, रिझवान अब्दुल हाजी अली, अब्दुल्ला फैयाज शेख उर्फ डायपरवाला आणि तल्हा लियाकत खान अशी आरोपींची नावे आहेत.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- नॅशनल इन्व्हेस्टिगेशन एजन्सी (NIA) ही भारतातील एक केंद्रीय एजन्सी आहे जी दहशतवादी कारवाया, राष्ट्रविरुद्धचे गुन्हे आणि बेकायदेशीर क्रियाकलाप (प्रतिबंध) कायदा, 1967 अंतर्गत गुन्हांचा तपास आणि खटला चालवण्यासाठी जबाबदार आहे.
- 2008 मध्ये मुंबई हल्ल्याच्या पार्श्वभूमीवर याची स्थापना करण्यात आली होती.

ड्रग रेझिस्टंट ट्युबरक्युलोसिस (DRTB) चा सामना करण्यासाठी खाजगी रुग्णालय

- औषध प्रतिरोधक क्षयरोग (DRTB) ग्रस्त रुग्णांच्या वाढत्या केसेसचा सामना करण्यासाठी नागपूर महानगरपालिकेच्या (NMC) पथदर्शी प्रकल्पाच्या सुरुवातीच्या चार महिन्यांत 18 लोक प्राणघातक आजारातून बरे झाले आहेत.

- एनएमसीने सुयोग नगर येथील आस्था क्रिटिकल केअर सेंटरमध्ये डीआरटीबी रुग्णांना मोफत सेवा प्रदान करण्यासाठी सोय केली होती, जे इतर अतिभारित आणि तणावग्रस्त सार्वजनिक रुग्णालयांपासून दूर होते.

राष्ट्रीय क्षयरोग निर्मूलन कार्यक्रम (NTEP):

- NTEP हा सरकारच्या नेतृत्वाखालील कार्यक्रम असून 2025 पर्यंत भारतातील क्षयरोग (टीबी) नष्ट करण्याचे उद्दिष्ट आहे.
- हा कार्यक्रम 1997 मध्ये सुरू करण्यात आला आणि भारतातील क्षयरोगाचा भार कमी करण्यात लक्षणीय प्रगती झाली आहे.
- 2018 मध्ये, जागतिक क्षयरोगाच्या ओझ्यांपैकी 27% भारताचा वाटा होता, परंतु जागतिक क्षयरोगाच्या मृत्यूंपैकी फक्त 10%.
- NTEP ची अंमलबजावणी आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय (MoHFW) द्वारे केली जाते आणि राज्य आणि जिल्हा सरकार, तसेच गैर-सरकारी संस्था (NGO) सोबत काम करते.

श्याम हॉटेलचे डॉ. आंबेडकरांच्या स्मारकात रूपांतर होणार

- नागपूर महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणाने (NMRDA) आता सीताबर्डी येथील श्याम हॉटेलच्या नूतनीकरणाचे महत्वाकांक्षी काम हाती घेऊन त्याचे डॉ. आंबेडकरांच्या स्मारकात रूपांतर करण्याचा निर्णय घेतला आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- या प्रकल्पाचे नाव 'भीमसृष्टी' असे आहे आणि त्यात जीर्ण संरचना मजबूत करणे आणि डॉ. आंबेडकरांनी ज्या खोलीत मुक्काम केला त्या खोलीचे पुनर्निर्माण करणे समाविष्ट आहे.
- भारतीय राज्यघटनेचे शिल्पकार आणि दलितांचे मसिहा भारतरत्न डॉ. भीमराव आंबेडकर दीक्षाभूमी येथे बौद्ध धर्म स्वीकारण्यासाठी आले असता त्यांनी श्याम हॉटेलमध्ये मुक्काम केला होता.

200 गावांसाठी जलसाक्षर मॅपिंगसह जलसाक्षरतेचे धडे मिळणार

- हे मिशन इझी वॉटर साक्षरतेचा एक भाग आहे आणि पाण्याची टंचाई आणि दुष्काळाशी संबंधित आव्हाने हाताळण्याची एक आशा आहे.
- हा उपक्रम GIPE मधील डॉ. धनंजयराव गाडगीळ सेंटर फॉर सस्टेनेबल व्हिलेज डेव्हलपमेंट आणि सहज जलबोध यांच्यातील सहकार्य असून जलव्यवस्थापन सुधारण्यासाठी जलचर मॅपिंगमध्ये जनतेला सहभागी करून घेतले आहे.
- लक्षणीय पाणी टंचाई समस्यांमुळे शेतकरी आत्महत्या आणि उपजीविकेच्या शोधात ग्रामीण ते शहरी स्थलांतर झाले आहे.

शिवाजी महाराजांची वाघ नखे 5 भारतीय शहरांमध्ये ठेवले जातील; संशोधनाला चालना देईल:

- लंडनचे व्हिक्टोरिया आणि अल्बर्ट म्युझियम जे लवकरच वाघ नखे (वाघाच्या पंजा सारखा दिसणारा खंजीर) परत करेल.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- याचा उपयोग छत्रपती शिवाजी महाराजांनी अफजलखानाला मारण्यासाठी केला होता.
- वाघ नखांचे भारतातील प्रदर्शन त्यांच्या इतिहासात नवीन संशोधन करण्यास सक्षम होऊ शकते, असे राज्य सरकारने म्हटले आहे.
- एड्रियन ग्रॅंट डफला वाघ नखे सातत्याचे रहिवासी असताना मराठ्यांच्या पेशव्यांच्या पंतप्रधानांनी दिले होते.

- डफ ते आपल्यासोबत ब्रिटनला घेऊन गेला आणि त्याच्या वंशजांनी ते V&A म्युझियमला दान केले.

पोळा 2023: तारीख, विधी आणि महत्त्व

- पोळा हा महाराष्ट्रातील एक पारंपारिक आणि प्रसिद्ध सण आहे.
- महाराष्ट्रातील लोक पावसाळ्याच्या शेवटी आणि कृषी वर्षाच्या सुरुवातीला पोळा साजरा करतात
- या शुभ दिवशी ते गुरांची विशेषतः शेतीच्या कामात मोठे योगदान देणाऱ्या बैलांची पूजा करतात.
- हा दिवस आहे जेव्हा शेतकरी भरपूर कापणीसाठी आशीर्वाद घेतात.
- यंदा पोळा हा सण भाद्रपद महिन्यातील अमावस्या तिथीला म्हणजेच 14 सप्टेंबर 2023 रोजी साजरा केला जात आहे.

आयआयटी-बॉम्बे अंडरग्रेड विद्यार्थ्यांसाठी एआय, डेटा सायन्स अनिवार्य केले

- इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी-बॉम्बे (IIT-B) ने या शैक्षणिक वर्षापासून आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स अँड डेटा सायन्स (AI-DS) हा पदवीपूर्व विद्यार्थ्यांसाठी अनिवार्य अभ्यासक्रम म्हणून - BTech तसेच बॅचलर ऑफ सायन्स (BS) - साठी सुरू करण्याचा निर्णय घेतला आहे.
- पूर्वी, भौतिकशास्त्र, रसायनशास्त्र, गणित आणि जीवशास्त्र हे सामान्य अभ्यासक्रम असायचे जे प्रत्येकाने शिकायचे होते, आता AI-DS अभ्यासक्रमातील त्या यादीमध्ये एक नवीन जोड आहे.

महाराष्ट्र सभापतींनी अपात्रतेच्या याचिकांवर सुनावणी सुरू केली

- सुप्रीम कोर्टाने म्हटले होते की, "सभापतींनी योग्य कालावधीत अपात्रतेच्या याचिकांवर निर्णय घ्यावा".
- महाराष्ट्र विधानसभेचे अध्यक्ष राहुल नावेंकर यांनी मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे आणि शिवसेना (यूबीटी) प्रमुख आणि माजी मुख्यमंत्री उद्धव ठाकरे यांच्या नेतृत्वाखालील दोन प्रतिस्पर्धी शिवसेनेच्या गटांनी एकमेकांविरुद्ध दाखल केलेल्या अपात्रतेच्या याचिकांवर सुनावणी सुरू केली.

स्पीकरचे अपात्रतेचे अधिकार

- दहावी अनुसूची किंवा 1985 मध्ये मांडण्यात आलेला पक्षांतर विरोधी कायदा, सभागृहाच्या अध्यक्षाना पक्षातून 'दोष' करणाऱ्या आमदारांना अपात्र ठरवण्याचा अधिकार देतो.
- 1992 मध्ये सुप्रीम कोर्टाने निर्णय दिला की या संदर्भात सभापतींचा निर्णय न्यायालयीन पुनरावलोकनाच्या अधीन आहे.

महाराष्ट्र शासनाचे 'दिव्यांगांच्या दारी' अभियान

- महाराष्ट्राचा अपंग कल्याण विभाग 'दिव्यांगांच्या दारी' हे अभियान राबवत आहे.
- उद्देश - दिव्यांगांना विविध शासकीय योजनांचा लाभ मिळवून देणे तसेच आवश्यक कागदपत्रे मिळवणे.
- ही मोहीम गुरुवार 21 सप्टेंबर 2023 रोजी छायादीप मंगल कार्यालय, औरंगाबाद रोड, उस्मानाबाद येथे होणार आहे.
- या मोहिमेत अपंग लाभार्थ्यांची प्रवर्गनिहाय ऑनलाइन नोंदणी करण्यात येणार आहे. आशा सेविका व अंगणवाडी सेविका यांच्याकडून प्राप्त झालेल्या अपंग लाभार्थ्यांचे अर्ज तसेच यापूर्वी प्रलंबित असलेल्या अर्जांवर योग्य ती कार्यवाही करण्याचे नियोजन आहे.

नवेगाव-नागझिरा व्याघ्र प्रकल्पाच्या बफर झोनमधील मुरडोली गावाजवळ रस्त्याच्या धडकेत एकावाघाचा मृत्यू झाला.

- नवेगाव-नागझिरा व्याघ्र प्रकल्प महाराष्ट्रातील गोंदिया येथे आहे.
- नवेगाव हे संपूर्ण महाराष्ट्रात आढळणाऱ्या जवळपास 60% पक्ष्यांच्या प्रजातींचे घर आहे. डिसेंबर 2013 मध्ये भारताचे 46 व्या व्याघ्र प्रकल्प म्हणून अधिसूचित करण्यात आले.

भारतातील सर्वोच्च ऊस उत्पादक राज्ये आणि महाराष्ट्राची कामगिरी

- महाराष्ट्र, उत्तर प्रदेश, कर्नाटक, गुजरात आणि तामिळनाडू ही भारतातील सर्वोच्च ऊस उत्पादक राज्ये आहेत.
- पहिल्या तीन साखरेचा वाटा 85-90% देशात उत्पादित होतो.

FDI आकर्षित करण्यात महाराष्ट्राचा प्रथम क्रमांक

- देशात थेट परकीय गुंतवणुकीला (एफडीआय) आकर्षित करण्याच्या बाबतीत महाराष्ट्राने पुन्हा एकदा इतर राज्यांच्या तुलनेत पहिले स्थान पटकावले आहे.
- गेल्या एका वर्षात राज्याने सुमारे 1.25 लाख रुपयांची थेट विदेशी गुंतवणूक यशस्वीपणे आकर्षित केली असून महाराष्ट्राला कर्नाटक आणि गुजरातच्या पुढे नेले आहे.

TReDS प्लॅटफॉर्म

- रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाने अलीकडेच विमा कंपन्यांना ट्रेड रिसीव्हिबल डिस्काउंटिंग सिस्टम (TReDS) मध्ये सहभागी होण्याची परवानगी देऊन MSME साठी तरलता आणि क्रेडिट उपलब्धता वाढवण्यासाठी एक नवीन उपक्रम जाहीर केला आहे, जो व्यापार प्राप्तींना वित्तपुरवठा करण्यासाठी एक ऑनलाइन मंच आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- TReDS म्हणजे ट्रेड रिसीव्हिबल डिस्काउंटिंग सिस्टम.
- हे एक इलेक्ट्रॉनिक प्लॅटफॉर्म आहे जे एकाधिक फायनान्सर्सद्वारे सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योगांच्या (MSMEs) व्यापार प्राप्तींवर सूट देते.
- TREDS प्लॅटफॉर्म एक केंद्रीकृत बाजारपेठ आहे जिथे खरेदीदार आणि विक्रेते व्यापार प्राप्त करण्यायोग्य एकमेकांशी संवाद साधू शकतात.

BILINGUAL

MAHARASHTRA
PRIME
TEST PACK

300+ TOTAL TESTS

खासगी शेतमालाच्या बाजारातील त्रुटींचा अभ्यास करणारी समिती

- राज्यातील सध्याच्या खाजगी शेतमालाच्या उणिवांचा अभ्यास करून त्यावर मात करण्यासाठी शिफारशी देण्यासाठी महाराष्ट्र सरकारने दहा सदस्यीय समिती नेमली आहे.
- 2021 मध्ये देशभरातील शेतकऱ्यांच्या सततच्या आंदोलनानंतर केंद्र सरकारने तीन शेतीविषयक कायदे रद्द केल्यानंतर हे पाऊल उचलण्यात आले आहे.
- तीन कायद्यांपैकी, शेतकरी उत्पादन व्यापार आणि वाणिज्य (प्रोत्साहन आणि सुविधा) कायद्याने शेतकऱ्यांना कृषी उत्पन्न बाजार समित्यांच्या (एपीएमसी) बाहेर त्यांचा शेतमाल विकण्याची परवानगी देणारी यंत्रणा उभारण्याची तरतूद केली होती.

भारतीय संसदेने सप्टेंबर 2020 मध्ये तीन शेतीविषयक कायदे संमत केले:

- शेतकरी उत्पादन व्यापार आणि वाणिज्य (प्रोत्साहन आणि सुविधा) कायदा, 2020
- शेतकरी (सक्षमीकरण आणि संरक्षण) करार वरील किंमत हमी आणि शेती सेवा कायदा, 2020
- अत्यावश्यक वस्तू (सुधारणा) कायदा, 2020

हे कायदे भारतातील कृषी क्षेत्रात सुधारणा करण्याच्या आणि शेतकऱ्यांना त्यांचे उत्पादन विकण्याचे अधिक स्वातंत्र्य देण्याच्या उद्देशाने पारित करण्यात आले. तथापि, या कायद्यांना शेतकऱ्यांकडून मोठ्या प्रमाणावर विरोध झाला आहे, ज्यांना भीती आहे की ते मोठ्या कंपन्यांकडून शोषण करतील आणि त्यांच्या पिकांच्या किंमती कमी होतील.

- शेतकरी उत्पादन व्यापार आणि वाणिज्य (प्रोत्साहन आणि सुविधा) कायदा, 2020, शेतकऱ्यांना त्यांचे उत्पादन मंडई म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या नियंत्रित बाजाराबाहेर विकण्याची परवानगी देतो. शेतकऱ्यांना त्यांचे उत्पादन कोठे विकायचे ते निवडण्याचे अधिक स्वातंत्र्य आणि चांगले भाव मिळावेत हा हेतू आहे.
- शेतकरी (सशक्तीकरण आणि संरक्षण) करार ऑन प्राइस अॅशुरन्स अँड फार्म सर्व्हिसेस अॅक्ट, 2020 शेतकऱ्यांना त्यांच्या उत्पादनाच्या विक्रीसाठी खरेदीदारांशी करार करण्याची परवानगी देतो. शेतकऱ्यांना त्यांच्या पिकांना किती भाव मिळेल याची अधिक खात्री देणे हा त्याचा उद्देश आहे.
- अत्यावश्यक वस्तू (सुधारणा) कायदा, 2020, गहू आणि तांदूळ यासारख्या अत्यावश्यक वस्तूंच्या साठवणुकीवर आणि हालचालींवर काही निर्बंध हटवतो. व्यापाऱ्यांना या वस्तूंची साठवणूक आणि वाहतूक करणे सोपे व्हावे या हेतूने याचा उद्देश आहे, ज्यामुळे ग्राहकांना कमी किंमत मिळू शकते.

न्यू इंडिया लीटर्स प्रोग्रामने 2024 पर्यंत 12 लाख निरक्षर लोकांना शिक्षित करण्याचे लक्ष्य ठेवले आहे

- न्यू इंडिया लीटर्स प्रोग्राम (NILP), 15 वर्षांपेक्षा जास्त वयाच्या लोकांमधील निरक्षरता निर्मूलन करण्याच्या उद्देशाने केंद्र पुरस्कृत योजना, महाराष्ट्रात जोरात सुरू आहे.
- महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन आणि प्रशिक्षण परिषदेने (SCERT) तयार केलेले अभ्यासक्रमाचे साहित्य DIKSHA पोर्टलवर मराठी, इंग्रजी, हिंदीसह इतर भाषांमध्ये ऑनलाइन उपलब्ध आहे.

महत्वाचे मुद्दे:

- न्यू इंडिया लीटर्स प्रोग्राम (NILP) भारत सरकारने 2022 मध्ये सुरू केला आहे.
- 15 वर्षे आणि त्याहून अधिक वयोगटातील 5.00 कोटी अ-साक्षरांना पाच वर्षांत, म्हणजे 2022-2027 मध्ये कव्हर करण्याचे उद्दिष्ट आहे.
- हा कार्यक्रम भारतातील सर्व राज्ये आणि केंद्रशासित प्रदेशांमध्ये लागू करण्यात आला आहे.
- NILP हा एक अभिसरण कार्यक्रम आहे, ज्याचा अर्थ शिक्षण मंत्रालय, ग्रामीण विकास मंत्रालय आणि महिला आणि बाल विकास मंत्रालय यांसारख्या इतर सरकारी विभाग आणि एजन्सींच्या भागीदारीत त्याची अंमलबजावणी केली जाईल

DIKSHA पोर्टल

- DIKSHA चा फुल फॉर्म डिजिटल इन्फ्रास्ट्रक्चर फॉर नॉलेज शेअरिंग
- शैक्षणिक संसाधने आणि सामग्री सामायिक करण्यासाठी हे राष्ट्रीय डिजिटल व्यासपीठ आहे.
- 2017 मध्ये भारत सरकारच्या शिक्षण मंत्रालयाने हे व्यासपीठ सुरू केले होते.
- DIKSHA प्लॅटफॉर्म 12 भाषांमध्ये उपलब्ध आहे आणि इंटरनेट कनेक्शन असलेले कोणीही त्यावर प्रवेश करू शकते.

DIKSHA विविध शैक्षणिक संसाधनांमध्ये प्रवेश प्रदान करते, यासह:

- पाठ्यपुस्तके आणि इतर शैक्षणिक साहित्य
- ऑडिओ आणि व्हिडिओ व्याख्याने
- परस्परसंवादी सराव
- मूल्यांकन साधने
- शिक्षक प्रशिक्षण मॉड्यूल

टाटा स्टील, यूके सरकार पोर्ट टॅलबोटमध्ये £1.25 अब्ज गुंतवणूक करणार

- टाटा स्टील आणि यूके सरकारने पोर्ट टॅलबोट येथे इलेक्ट्रिक आर्क फर्नेसमध्ये £1.25 अब्ज भांडवली खर्चासह गुंतवणूक करण्यास सहमती दर्शवली आहे, ज्यामध्ये यूकेकडून £500 दशलक्ष पर्यंतच्या अनुदानाचा समावेश आहे.
- हा प्रकल्प यूकेच्या पोलाद सुरक्षिततेला बळ देईल आणि एका दशकात थेट उत्सर्जन 50 दशलक्ष टनांनी कमी करून स्थानिक पोलाद उद्योगाच्या डीकार्बोनायझेशनच्या दिशेने पहिले मोठे पाऊल असेल.

TEST SERIES

MARATHI & ENGLISH

**NAGAR PARISHAD
BHARTI 2023**

**महाराष्ट्र नगरपरिषद
भरती**

10 Full Length Tests

महत्त्वाचे मुद्दे:

- पोर्ट टॅलबोट हे साउथ वेल्स, युनायटेड किंग्डम येथे स्थित एक शहर आहे, जे त्याच्या समृद्ध औद्योगिक इतिहासासाठी, विशेषतः स्टील आणि उत्पादन क्षेत्रासाठी ओळखले जाते.
- टाटा स्टील ही भारतातील सर्वात मोठी आणि सर्वात जुनी पोलाद उत्पादक कंपन्यांपैकी एक आहे आणि जागतिक स्टील उत्पादकांपैकी एक आहे.
- टाटा स्टीलची स्थापना जमशेटजी टाटा यांनी 1907 मध्ये केली होती, टाटा स्टीलचा नावीन्य, टिकाऊपणा आणि कॉर्पोरेट जबाबदारीचा समृद्ध इतिहास आहे.

मारबत उत्सव उत्साहात नागपूर येथे साजरा केल्या गेला.

- महाराष्ट्रातील नागपुरात मारबत उत्सवात सहभागी होण्यासाठी उत्साहाने गर्दी जमली
- या भव्य देखाव्याचा केंद्रबिंदू म्हणजे काली (काळ्या रंगात) आणि पिवळी (पिवळ्या रंगात) या दोहोंचे प्रतिनिधित्व करणारे मातीचे पुतळे, ज्यांना 'मारबत' म्हणून ओळखले जाते.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- मारबत सण हा महाराष्ट्रात, प्रामुख्याने नागपूर शहर आणि आसपासच्या प्रदेशात साजरा केला जाणारा एक अनोखा आणि पारंपारिक सण आहे.
- ही एक अनोखी 150 वर्ष जुनी परंपरा आहे जी केवळ या प्रदेशात साजरी केली जाते.
- काळाच्या प्रथेनुसार, भाविकांनी रंगीबेरंगी मिरवणूक काढली, ज्यामध्ये वार्ड शक्तीचे प्रतीक असलेले पुतळे होते.

न्याय मिळवणे हा मूलभूत अधिकार आहे

- न्याय मिळवणे हा मूलभूत अधिकार आहे आणि एनआयए प्रकरणांमध्ये अपील दाखल करण्यातील विलंब माफ केला जाऊ शकतो, असे निरीक्षण मुंबई उच्च न्यायालयाने नोंदवले.
- मुंबई उच्च न्यायालयाने निर्णय दिला की अपीलीय न्यायालये विलंब माफ करू शकतात आणि एनआयए कायद्यांतर्गत अनिवार्य 90 दिवसांच्या कालावधीच्या पलीकडे दाखल केलेल्या अपीलांवर सुनावणी करू शकतात.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- भारतीय राज्यघटना घटनात्मक लेख (अनुच्छेद 39A, अनुच्छेद 14 आणि अनुच्छेद 21) प्रदान करते जे नागरिकांना न्याय मिळवण्याच्या अधिकाराची हमी देते.
- विधी सेवा प्राधिकरण कायदा, सर्वोच्च न्यायालय विधी सेवा समिती, राष्ट्रीय विधी सेवा प्राधिकरण (NALSA) आणि ज्यांना परवडत नाही त्यांना कायदेशीर मदत मिळावी यासाठी भारतातील जिल्हा आणि दुर्गम गावांमध्ये विविध लोकअदालती उभारण्यात येत आहेत.

ICMR नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ व्हायरोलॉजी, पुणे ने निपाह विषाणूची प्रकरणे लवकर शोधण्यासाठी त्यांची मोबाईल BSL-3 लॅब कोझिकोड येथे पाठवली.

- कोझिकोड जिल्ह्यात दोन मृत्यूंसह पाच प्रकरणांची नोंद झाल्यानंतर निपाह विषाणूचे नमुने तपासण्याचे उद्दिष्ट आहे.

- पशुसंवर्धन विभागातील तज्ज्ञांचे पथकही राज्याला प्राण्यांच्या निगराणीसाठी मदत करण्यासाठी तैनात केले आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ व्हायरोलॉजी (NIV) ही भारतीय वैद्यकीय संशोधन परिषद (ICMR) अंतर्गत एक प्रमुख संशोधन संस्था आहे, जी विषाणू आणि विषाणूजन्य रोगांच्या अभ्यासासाठी समर्पित आहे.
- सार्वजनिक आरोग्यावर परिणाम करणारे व्हायरल इन्फेक्शन्स समजून घेण्यात, निदान करण्यात आणि त्यांचा सामना करण्यासाठी NIV महत्त्वाची भूमिका बजावते.
- एनआयव्ही विषाणूजन्य रोगांविरुद्ध लसींच्या विकासामध्ये आणि मूल्यांकनामध्ये गुंतलेली आहे.

निपाह व्हायरस बद्दल:

- निपाह व्हायरस (Niv) हा एक अत्यंत सांसर्गिक आणि प्राणघातक झुनोटिक विषाणू आहे ज्यामुळे मानव आणि प्राणी दोघांनाही गंभीर श्वसन आणि न्यूरोलॉजिकल रोग होऊ शकतात.
- 1999 मध्ये मलेशियामध्ये उद्रेकादरम्यान निपाह विषाणूची प्रथम ओळख झाली होती. हे नाव सुंगाई निपाह गावाच्या नावावरून ठेवण्यात आले होते, जिथे सुरुवातीच्या घटना घडल्या होत्या.
- विषाणूचे नैसर्गिक होस्ट म्हणजे फ्रूट बॅट (टेरोपस एसपीपी.), ज्यांना फ्लाईंग फॉक्स असेही म्हणतात.
- संक्रमित वटवाघळांचा थेट संपर्क, दूषित फळे किंवा खजुराच्या रसाचे सेवन इत्यादींमुळे मानवी संसर्ग अनेकदा होतो.
- जागतिक आरोग्य संघटनेने (WHO) निपाह विषाणूची महामारी संभाव्यता आणि उच्च मृत्यू दरामुळे प्राधान्य रोगजनक म्हणून वर्गीकरण केले आहे.

मुंबईतील प्रतिष्ठित डबलडेकर बसेस 8 दशकांच्या सेवेनंतर निवृत्त झाल्या आहेत

- 'मॅक्सिमम सिटी' मधील विविध मार्गांवर 86 वर्षे सेवा दिल्यानंतर, या बिगर वातानुकूलित डबल-डेकर बसेस दैनंदिन प्रवासी आणि पर्यटकांचा निरोप घेतला.
- बृहन्मुंबई विद्युत पुरवठा आणि परिवहन (BEST) प्राधिकरणाने आधुनिकीकरण आणि परिचालन खर्चात कपात करण्याच्या उपाययोजनांचा एक भाग म्हणून डिझेलवर चालणाऱ्या बसेस टप्प्याटप्प्याने बंद करण्याचा निर्णय घेतल्याच्या पार्श्वभूमीवर या बसेस ला निवृत्त करण्यात आले.
- 1937 मध्ये सुरू झालेल्या, डबल-डेकर बस या शहराचा समानार्थी शब्द बनल्या आणि तेथील रहिवाशांच्या आणि पर्यटकांच्या सामूहिक स्मृतीमध्ये स्वतःला कोरून टाकल्या.

मराठवाडा मुक्ती दिन

- मराठवाडा मुक्ती दिन, ज्याला मराठवाडा मुक्ती संग्राम दिवस असेही म्हणतात, महाराष्ट्रात दरवर्षी 17 सप्टेंबर रोजी साजरा केला जातो.
- हे मराठवाड्याच्या भारताशी एकीकरण झाल्याच्या वर्धापन दिनाचे चिन्ह आहे जेव्हा भारतीय सैन्याने, भारतीय स्वातंत्र्यानंतर 13 महिन्यांनी, हैदराबाद राज्य मुक्त केले आणि 17 सप्टेंबर 1948 रोजी निजामाचा पराभव केला.
- मराठवाडा, तेलंगणा आणि कल्याण-कर्नाटक हे हैदराबाद संस्थानाच्या पूर्वीच्या संस्थानाचा भाग होते.

राज्य बातम्या

वायनाड वन सर्वेक्षणात सरपटणाऱ्या प्राण्यांच्या 67 प्रजाती, 59 उभयचरांची नोंद

- दक्षिण वायनाड वनविभागात नुकत्याच पार पडलेल्या पहिल्या हर्पेटोफॅनल सर्वेक्षणात सरपटणाऱ्या प्राण्यांच्या 67 प्रजाती आणि उभयचरांच्या 59 प्रजातींची ओळख पटली.

महत्त्वाचे मुद्दे

- हे सर्वेक्षण: कालिकत विद्यापीठ, केरळ वन संशोधन संस्था, दक्षिण वायनाड वन विभाग आणि अरण्यकम नेचर फाउंडेशन यांनी केले.
- त्यापैकी चार उभयचर आणि तीन सरपटणारे प्राणी प्रथमच वनविभागात आढळून आले.
- ओळखल्या गेलेल्या 126 प्रजातीपैकी 48 उभयचर प्राणी आणि 21 सरपटणारे प्राणी हे पश्चिम घाटात स्थानिक आहेत.

महत्त्वाच्या उभयचर प्रजाती रेकॉर्ड केलेल्या आणि पाहिल्या होत्या:

- स्टारी नाईट फ्रॉग, ज्याच्या ओब्सिडियन शरीरावर निळे ठिपके आहेत;
- मिनिएचर नाईट फ्रॉग, देशातील सर्वात लहान बेडूक;
- नग्न नाचणारा बेडूक; आणि
- मलबार टोरेट टॉड आणि रेड स्टीम टॉड यासारख्या लुप्तप्राय प्रजाती,
- वायनाड द्रविडोगेको,
- निलगिरी काटेरी सरडा आणि
- निलगिरी जंगलातील सरडा

कुनमिंग-मॉन्ट्रियल वैश्विक जैवविविधता फ्रेमवर्क (GBF)

- डिसेंबर 2022 मध्ये, CBD पक्षांच्या परिषदेने, त्यांच्या 15 व्या बैठकीत (COP 15), निसर्गाला पुनर्प्राप्तीच्या मार्गावर आणण्यासाठी आणि 2050 पर्यंत लोक निसर्गाशी सुसंगत राहतील याची खात्री करण्यासाठी जैवविविधतेची हानी थांबवण्यासाठी आणि पूर्ववत करण्यासाठी ऐतिहासिक करार स्वीकारला.
- GBF मध्ये 4 परिणाम-केंद्रित उद्दिष्टे आणि 23 कृती-केंद्रित लक्ष्ये समाविष्ट आहेत, बहुतेक महासागरासाठी अत्यंत संबंधित आहेत.

केरळमध्ये पुन्हा एकदा निपाहचा उद्रेक झाला

- निपाहची भीती केरळमध्ये परतली आणि कोझिकोड जिल्ह्यातून व्हायरल संसर्गामुळे दोन मृत्यूची नोंद झाली.

निपाह व्हायरस

- निपाह विषाणू (Niv) संसर्ग हा झुनोटिक रोग आहे (प्राण्यांमधून मानवांमध्ये पसरलेला रोग) ज्यामुळे प्राणी आणि मानव दोघांनाही गंभीर आजार होतो.
- निपाह व्हायरस एन्सेफलायटीस कारणीभूत असणारा जीव म्हणजे आरएनए किंवा रिबोन्यूक्लिक अॅसिड व्हायरस पॅरामिक्सोव्हिरिडे फॅमिली, हेनिपाव्हायरस वंशाचा, आणि हा हेंड्रा विषाणूशी जवळचा संबंध आहे.
- टेरोपोडिडे फॅमिलीतील फ्रूट बॅट किंवा उडणारे कोल्हे, टेरोपस वंशातील निपाह विषाणूचे नैसर्गिक यजमान आहेत.

- हा विषाणू वटवाघळांच्या मूत्रात आणि संभाव्यतः, वटवाघळाची विष्ठा, लाळ आणि जन्म देणाऱ्या द्रवांमध्ये असतो.
- 1999 मध्ये मलेशिया आणि सिंगापूरमधील डुक्कर उत्पादकांच्या उद्रेकादरम्यान याची प्रथम ओळख झाली.
- याचे नाव सुंगाई निपाह या मलेशियन गावावरून पडले आहे, जेथे डुक्कर उत्पादक शेतकरी एन्सेफलायटीसने आजारी पडले.
- संसर्ग:**
विषाणू झपाट्याने पसरतो आणि बहुतेक प्राणघातक असतो.
- संक्रमित वटवाघुळ त्यांच्या उत्सर्जन आणि स्राव मध्ये विषाणू टाकतात.
- हा विषाणू हवेतून पसरू शकत नाही.
- पण संक्रमित वटवाघुळ, डुकरांच्या थेट संपर्कातून त्याचा प्रसार होतो.
- इतर एनआयव्ही-संक्रमित लोकांकडून मानवाकडून मानवी संक्रमणाची देखील नोंद केली जाते

लक्षणे:

- एनआयव्ही संसर्गामुळे तीव्र श्वसनाचे आजार, श्वासोच्छवासाचा त्रास, मेंदूची जळजळ, ताप, डोकेदुखी, तंद्री, दिशाहीनता आणि प्रलाप होऊ शकतो.

उपचार:

- मानव किंवा प्राण्यांसाठी रोगाची लस नाही.

एनजीटीने मध्य प्रदेशला सांगितले की, पाणथळ प्रदेशात मोटारवर चालणाऱ्या बोटी नाहीत

राष्ट्रीय हरित न्यायाधिकरण (NGT), अप्पर लेकमध्ये (भोज वेटलँड आता रामसर साइट म्हणतात) आणि इतर पाणथळ प्रदेशात कूझ आणि इतर मोटर-प्रोपेल्ड बोटी चालवण्यास मनाई केली आहे.

भोज पाणथळ क्षेत्र

- भोज पाणथळ प्रदेश मध्य प्रदेशातील भोपाळ जिल्ह्याच्या मध्यभागी आहे.
- पाणथळ प्रदेशात दोन मानवनिर्मित तलाव आहेत - अप्पर लेक आणि लोअर लेक.
- अप्पर लेक, मध्य भारतातील मोठ्या मानवनिर्मित तलावांपैकी सर्वात जुना, राजा भोजने 11 व्या शतकात कोलान्स नदीवर मातीचा बांध बांधून तयार केला होता, आणि लोअर लेक सुमारे 200 वर्षापूर्वी बांधण्यात आला होता.
- सरोवरे जैवविविधतेने अतिशय समृद्ध आहेत, विशेषतः मॅक्रोफाइट्स, फायटोप्लॅक्टन, झूप्लॅक्टन, दोन्ही नैसर्गिक आणि सुसंस्कृत माशांच्या प्रजाती, निवासी आणि स्थलांतरित पक्षी, कीटक, सरपटणारे प्राणी आणि उभयचर प्राणी.
- हे 2002 मध्ये रामसर साइट म्हणून नियुक्त करण्यात आले आहे.

राष्ट्रीय हरित न्यायाधिकरण (NGT)

- राष्ट्रीय हरित न्यायाधिकरणाची स्थापना राष्ट्रीय हरित न्यायाधिकरण कायदा 2010 अंतर्गत करण्यात आली आहे.

- नवी दिल्ली हे न्यायाधिकरणाच्या बैठकीचे प्रमुख ठिकाण आहे आणि भोपाळ, पुणे, कोलकाता आणि चेन्नई हे न्यायाधिकरणाच्या बैठकीचे इतर चार स्थाने असतील.
- NGT ला अर्ज किंवा अपील दाखल केल्यापासून 6 महिन्यांच्या आत शेवटी निकाली काढणे बंधनकारक आहे.
- न्यायाधिकरणात अध्यक्ष, न्यायिक सदस्य आणि तज्ञ सदस्यांचा समावेश आहे.
- ते 5 वर्षांच्या कालावधीसाठी पदावर राहतील आणि पुनर्नियुक्तीसाठी पात्र नाहीत.
- भारताचे सरन्यायाधीश (CJI) यांच्याशी सल्लामसलत करून केंद्र सरकारद्वारे अध्यक्षीची नियुक्ती केली जाते.
- न्यायिक सदस्य आणि तज्ञ सदस्यांची नियुक्ती करण्यासाठी केंद्र सरकारकडून एक निवड समिती स्थापन केली जाईल.
- न्यायाधिकरणात किमान 10 आणि कमाल 20 पूर्णवेळ न्यायिक सदस्य आणि तज्ञ सदस्य असावेत.

आम्ही मणिपूरमधील बफर झोन मान्य नाही, असे मेइतेई महिला गट म्हणतो

मणिपूरमधील मेइतेई महिला गटाच्या मीरा पायबीच्या नेत्याने, केंद्र आणि मणिपूर सरकारने डोंगरावरील कुकी-झो लोकसंख्येला खोऱ्यातील मीतेई समुदायापासून वेगळे करण्यासाठी तयार केलेल्या राज्यातील बफर झोनची वैधता मान्य नाही.

महत्त्वाचे मुद्दे

मेइतेई समुदायाबद्दल

- मेइतेई लोक, ज्यांना मणिपुरी लोक असेही म्हणतात, हा मणिपूर राज्यातील प्रमुख वांशिक गट आहे.
- ते मेइतेई भाषा बोलतात (अधिकृतपणे मणिपुरी म्हणतात), भारतातील 22 अधिकृत भाषांपैकी एक आणि मणिपूर राज्याची एकमेव अधिकृत भाषा.
- मेइटी लोक प्रामुख्याने आधुनिक काळातील मणिपूरमधील इंफाळ खोऱ्यात स्थायिक झाले, जरी मोठ्या प्रमाणात लोकसंख्या आसाम, त्रिपुरा, नागालँड, मेघालय आणि मिझोराम या इतर भारतीय राज्यांमध्ये स्थायिक झाली आहे.
- म्यानमार आणि बांगलादेशच्या शेजारील देशांमध्ये मेइतेईची लक्षणीय उपस्थिती आहे.
- मेइतेई वांशिक गट मणिपूरच्या लोकसंख्येपैकी 53% लोकसंख्येचे प्रतिनिधित्व करतो.
- ते कुळांमध्ये विभागले गेले आहेत, ज्याचे सदस्य आंतरविवाह करत नाहीत.
- बागायती शेतात भातशेती हा त्यांच्या अर्थव्यवस्थेचा आधार आहे.
- बहुसंख्य हिंदू धर्माचे अनुसरण करतात, तर 8% पेक्षा जास्त मुस्लिम आहेत.

कुकी जमाती

- हा भारत, म्यानमार आणि बांगलादेशच्या ईशान्येकडील प्रदेशांमध्ये वस्ती करणाऱ्या वांशिक गटांपैकी एक आहे.
- ते प्रामुख्याने भारतातील मणिपूर आणि मिझोराम, म्यानमारमधील चिन राज्य आणि बांगलादेशातील चितगाव हिल ट्रॅक्टमध्ये आढळतात.

- त्यांना चिन किंवा मिझो लोक म्हणून देखील ओळखले जाते आणि ते एक सामान्य वंश आणि संस्कृती सामायिक करतात.
- ते चिन आणि मिझो जमातींसह मोठ्या झो लोकांचा भाग आहेत.
- कुकी जमातीचा समृद्ध आणि वैविध्यपूर्ण इतिहास, संस्कृती आणि परंपरा आहे जी ते राहत असलेल्या डोंगराळ आणि जंगली भूप्रदेशाशी त्यांचे अनुकूलन प्रतिबिंबित करते.
- ते चिन-कुकी-मिझो भाषा कुटुंबातील विविध बोली बोलतात, जी चीन-तिबेटी भाषांच्या तिबेटो-बर्मन शाखेशी संबंधित आहेत.

आंतरराष्ट्रीय बातम्या

मोरोक्को मध्ये भूकंप

- मोरोक्कोमधील मॅराकेच आणि आसपासच्या प्रदेशात 6.8 रिश्टर स्केलचा शक्तिशाली भूकंप झाला.
- उत्तर आफ्रिकेतील 120 वर्षांतील हा सर्वात मोठा भूकंप आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

- सर्वाधिक प्रभावित प्रांत आणि शहरे ही अल हौझ प्रांत आणि तारौदंत, अगादीर, अल होसीमा (भूमध्य बंदर शहर) आहेत.
- डॉक्टर विदाउट बॉर्डर्स, किंवा MSF मदत देतात जी एक धर्मादाय संस्था आहे जी मानवतावादी वैद्यकीय सेवा प्रदान करते.
- ही फ्रेंच वंशाची एक गैर-सरकारी संस्था (NGO) आहे जी संघर्ष झोनमध्ये आणि स्थानिक रोगांनी बाधित देशांमधील प्रकल्पांसाठी ओळखली जाते.
- असे भूकंप "युरेशियन प्लेटच्या संदर्भात आफ्रिकन प्लेटच्या उत्तरेकडील अभिसरणामुळे जटिल प्लेट सीमेवर" होतात.

तुम्हाला माहित आहे का?

- मोरोक्कोला अटलांटिक महासागराचा किनारा आहे जो जिब्राल्टरच्या सामुद्रधुनीच्या पुढे भूमध्य समुद्रात पोहोचतो.
- त्याची उत्तरेला स्पेनची सीमा आहे (सामुद्रधुनी आणि जमिनीच्या सीमेवरील पाण्याची सीमा तीन लहान स्पॅनिश-नियंत्रित एक्सक्लेव्ह, सेउटा, मेलिला आणि पेनॉन डे वेलेझ दे ला गोमेरा), पूर्वेला अल्जेरिया आणि दक्षिणेला पश्चिम सहारा. मोरोक्कोने पश्चिम सहाराच्या बहुतेक भागावर नियंत्रण ठेवल्यामुळे, त्याची वास्तविक दक्षिण सीमा मॉरिटानियाशी आहे.

भारत-मध्य पूर्व-युरोप मेगा आर्थिक कॉरिडॉर

- बीजिंगने भारत-मध्य-पूर्व-युरोप इकॉनॉमिक कॉरिडॉर उपक्रमाचे 'स्वागत' केले परंतु ते 'भू-राजकीय साधन बनू नये' असे म्हटले आहे.

भारत-मध्य पूर्व-युरोप मेगा आर्थिक कॉरिडॉर

- पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी भारताला मध्य पूर्व आणि युरोपशी जोडणारा रेल्वे आणि शिपिंग कॉरिडॉर तयार करण्याच्या योजनेची घोषणा केली.
- आर्थिक विकास आणि राजकीय सहकार्य वाढवणे हा प्रकल्पाचा उद्देश आहे. व्यापाराला चालना, ऊर्जा संसाधनांची वाहतूक आणि डिजिटल कनेक्टिव्हिटी सुधारण्यास मदत होईल.
- रेल्वे आणि शिपिंग कॉरिडॉर हा ग्लोबल इन्फ्रास्ट्रक्चर इन्व्हेस्टमेंट (PGII) चा एक भाग आहे.

- PGII हा विकसनशील राष्ट्रांमधील पायाभूत सुविधा प्रकल्पांना निधी देण्यासाठी G7 राष्ट्रांचा एक सहयोगी प्रयत्न आहे.
- या प्रकल्पाला महाद्वीप आणि सभ्यतांवरील हिरवा आणि डिजिटल पूल असेही म्हटले जाते.

पश्चिम आशिया आर्थिक कॉरिडॉरचा शुभारंभ हे एक ऐतिहासिक पाऊल

- सौदी अरेबियाचे क्राउन प्रिन्स मोहम्मद बिन सलमान यांच्या भेटीचे फलित

महत्त्वाचे मुद्दे

- वेस्ट कोस्ट रिफायनरी प्रकल्प जलदगतीने मार्गी लावण्यासाठी संयुक्त टास्क फोर्स स्थापन करण्याचे त्यांनी मान्य केले.
- या कॉरिडॉरमुळे आर्थिक विकास, ऊर्जा क्षेत्र आणि डिजिटलायझेशन वाढण्यास मदत होईल
- नरेंद्र मोदींनी सौदी अरेबियाचे वर्णन "भारताच्या सर्वात महत्त्वाच्या सामरिक भागीदारांपैकी एक" आहे.

पूर्वेकडील लिबिया पुरामुळे उद्ध्वस्त झाल्याने 5,300 हून अधिक मृतांची भीती आहे, तर हजारो लोक बेपत्ता आहेत.

- लिबिया हा उत्तर आफ्रिकेतील मुख्यतः वाळवंट आणि तेल समृद्ध देश आहे.
- लिबियामध्ये आफ्रिकेतील सर्वात मोठा तेलसाठा आहे आणि जगातील सर्वात मोठ्या तेल उत्पादकांपैकी एक आहे

नियुक्ती बातम्या

भारताचे G20 शेर्पा कोण आहेत?

- नीती आयोगाचे माजी CEO अमिताभ कांत यांनी अलीकडील G-20 मध्ये भारताचे नवीन शेर्पा म्हणून काम केले, वाणिज्य आणि उद्योग आणि ग्राहक व्यवहार मंत्री पीयूष गोयल यांची जागा घेतली, ज्यांची गेल्या वर्षी सप्टेंबरमध्ये G-20 शेर्पा म्हणून नियुक्ती करण्यात आली होती.
- केरळ केडरचे 1980-बॅचचे सेवानिवृत्त IAS अधिकारी, अमिताभ कांत हे स्टार्टअप इंडिया, मेक इन इंडिया, इनक्रेडिबल इंडिया या मोठ्या उपक्रमांमध्ये त्यांच्या भूमिकेसाठी ओळखले जातात.
- केरळ सरकारमधील त्यांच्या कार्यकाळात "केरळ: गॉड्स ओन कंट्री" हे घोषवाक्य तयार करण्याचे श्रेय त्यांना जाते.

TEST SERIES

MARATHI & ENGLISH

महाराष्ट्र राज्य

उत्पादन शुल्क भरती 2023

जवान, लघुलेखक आणि लघुटंकलेखक

07 Full Length Tests

श्रीनिवासन के. स्वामी यांची 2023-24 साठी ऑडिट ब्युरो ऑफ सर्फ्युलेशनच्या अध्यक्षपदी निवड

- श्रीनिवासन के. स्वामी, कार्याध्यक्ष आर.के. स्वामी हंसा ग्रुपची 2023-2024 साठी ऑडिट ब्युरो ऑफ सर्फ्युलेशन (ABC) चे अध्यक्ष म्हणून एकमताने निवड झाली आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

- श्री स्वामी हे सध्या एशियन फेडरेशन ऑफ अॅडव्हर्टायझिंग असोसिएशनचे अध्यक्ष आहेत.
- ते यापूर्वी आंतरराष्ट्रीय जाहिरात संघटना (IAA), IAA इंडिया चॅप्टर, कॉन्फेडरेशन ऑफ एशियन अॅडव्हर्टायझिंग एजन्सी असोसिएशन, अॅडव्हर्टायझिंग एजन्सी असोसिएशन ऑफ इंडिया, अॅडव्हर्टायझिंग स्टॅंडर्ड्स कौन्सिल ऑफ इंडिया, ऑल इंडिया मॅनेजमेंट असोसिएशन, मद्रास चेंबर ऑफ कॉमर्स अँड इंडस्ट्री आणि मद्रास मॅनेजमेंट असोसिएशनचे अध्यक्ष/अध्यक्ष होते.

शिखर परिषद बातम्या

G20 शिखर परिषदेच्या पहिल्या दिवसाची ठळक वैशिष्ट्ये

- आफ्रिकन युनियनला कायमस्वरूपी G20 सदस्यत्व दिले:** आफ्रिकन युनियनला G20 मध्ये कायमचे सदस्यत्व देण्यात आले, जे समावेशकतेच्या दिशेने एक महत्त्वपूर्ण पाऊल दर्शवते.
- द्विपक्षीय चर्चा:** भारतीय पंतप्रधान मोदी आणि ब्रिटीश पंतप्रधान ऋषी सुनक यांच्यातील महत्त्वाच्या भेटीसह अनेक द्विपक्षीय चर्चा घडल्या, ज्याने राजनैतिक संबंधांना बळकटी दिली.
- G20 नवी दिल्ली नेत्यांची घोषणा स्वीकारणे:** पंतप्रधान मोदींनी सामूहिक करार आणि वचनबद्धता दाखवून G20 नवी दिल्ली नेत्यांची घोषणा स्वीकारल्याची अभिमानाने घोषणा केली.
- पोचपावती आणि कृतज्ञता:** पंतप्रधान मोदींनी G20 शेर्पा, मंत्री आणि अधिकाऱ्यांचे संयुक्त घोषणेला शक्य करण्यासाठी त्यांच्या अतुलनीय समर्पणाबद्दल कृतज्ञता व्यक्त केली.
- इंडियाज प्रेसिडेन्सी वॉकिंग द टॉक:** अर्थमंत्री निर्मला सीतारामन यांनी असे प्रतिपादन केले की भारताने आपल्या अध्यक्षपदाच्या कार्यकाळात आपली वचनबद्धता आणि कृती दाखवून दिली आणि मूर्त परिणामांवर जोर दिला.
- रशिया-युक्रेन संघर्षाला संबोधित करणे:** या घोषणेने रशिया-युक्रेन संघर्षाला संबोधित केले, आजच्या जागतिक लँडस्केपमध्ये शांततेची निकड आणि पुरवठा साखळी, मॅक्रो-आर्थिक स्थिरता, चलनवाढ आणि आर्थिक वाढ यावर त्याचे हानिकारक परिणाम अधोरेखित केले.
- ग्लोबल जैवइंधन अलायन्स लॉच:** पंतप्रधान मोदींनी ग्लोबल बायोफ्युएल अलायन्सची ओळख करून दिली, G20 राष्ट्रांना पेट्रोलसह इथेनॉलचे मिश्रण जागतिक 20% मानकापर्यंत नेण्यासाठी रॅली काढली.
- भारत-मध्य-पूर्व-युरोप इकॉनॉमिक कॉरिडॉर:** नेत्यांनी भारत-मध्य-पूर्व-युरोप आर्थिक कॉरिडॉरचे उद्घाटन केले, एक विशाल रेल्वे आणि शिपिंग कनेक्टिव्हिटी प्रकल्प, सर्व क्षेत्रांमध्ये आर्थिक एकात्मतेला चालना देणारा.

- **यशस्वी वाटाघाटी आणि एकता:** ब्राझील, दक्षिण आफ्रिका आणि इंडोनेशिया सारख्या प्रमुख देशांच्या पाठिंब्याने भारताच्या नेतृत्वाखाली कठोर संघर्षपूर्ण वाटाघाटी, युक्रेन युद्धाशी संबंधित मतभेदांमधील शंका दूर करून, संयुक्त G20 जाहीरनाम्यात संपुष्टात आली.
- **WTO सुधारणांसाठी G20 वचनबद्धता:** G20 नेत्यांनी 2024 पर्यंत जागतिक व्यापार संघटना (WTO) विवाद निपटारा प्रणाली सुधारण्यासाठी आपली वचनबद्धता व्यक्त केली.
- **G20 लीडर्स डिनर:** राष्ट्रपती द्रौपदी मुर्मू यांनी G20 नेत्यांसाठी भव्य डिनरचे आयोजन केले होते, ज्यामध्ये भारतीय पाक परंपरांचा वैविध्यपूर्ण समावेश होता.
- **शी जिनपिंग यांच्या अनुपस्थितीवर अमेरिकेचे राष्ट्राध्यक्ष बायडेन:** अमेरिकेचे अध्यक्ष जो बायडेन यांनी चीनचे अध्यक्ष शी जिनपिंग यांच्या अनुपस्थितीवर भाष्य केले आणि असे म्हटले की शिखर परिषद चांगलीच सुरू आहे.
- **नालंदा युनिव्हर्सिटीचा वारसा:** रात्रीच्या जेवणातील ग्रीटिंग एरियामध्ये नालंदा युनिव्हर्सिटीचे अवशेष दाखवण्यात आले होते, जे भारताच्या समृद्ध शैक्षणिक वारशावर प्रकाश टाकत होते.
- **द्विपक्षीय चर्चा आणि बैठका:** पंतप्रधान मोदींनी इटलीचे पंतप्रधान जोर्जिया मेलोनी यांच्यासह अनेक नेत्यांशी द्विपक्षीय चर्चा केली.
- **ग्लोबल बायोफ्युएल अलायन्स लॉच:** भारताने ग्लोबल बायोफ्युएल अलायन्स लॉच केले, G20 राष्ट्राना या उपक्रमात सामील होण्यासाठी आणि पेट्रोलसह इथेनॉलचे मिश्रण 20% पर्यंत वाढवण्याचे आवाहन केले.
- **भारत-मध्य पूर्व-युरोप इकॉनॉमिक कॉरिडॉर:** पीएम मोदींनी भारत-मध्य-पूर्व-युरोप इकॉनॉमिक कॉरिडॉरच्या महत्त्वावर भर दिला आणि शाश्वत विकासाच्या संभाव्यतेवर जोर दिला.
- **क्रॉस-बॉर्डर पेमेंट्ससाठी G20 वचनबद्धता:** G20 रोडमॅपच्या अनुषंगाने, G20 राष्ट्रे जलद, पारदर्शक आणि सर्वसमावेशक क्रॉस-बॉर्डर पेमेंटला प्रोत्साहन देण्यासाठी वचनबद्ध आहेत.
- **यूके-इंडिया एफटीए चर्चा:** भारत आणि यूकेने यूके-भारत मुक्त व्यापार करार (एफटीए) वितरीत करण्याच्या दिशेने त्यांच्या वाढत्या संबंधांवर आणि प्रगतीबद्दल चर्चा केली.
- **G20 पती-पत्नींनी भारतीय शेतीचे अन्वेषण केले:** G20 नेत्यांच्या जोडीदारांनी प्रदर्शने आणि फार्म-टू-फोर्क अनुभवांद्वारे भारताच्या कृषी पराक्रमाचा अनुभव घेतला.
- **G20 नेत्यांनी स्वच्छ ऊर्जेचा स्वीकार केला:** G20 देश अविरत कोळसा उर्जा कमी करण्यासाठी आणि अकार्यक्षम जीवाश्म इंधन सबसिडी दूर करण्यासाठी वचनबद्ध आहेत.
- **प्रादेशिक अखंडता आणि सार्वभौमत्व:** G20 घोषणेने सर्व राज्यांना प्रादेशिक अखंडता, सार्वभौमत्व आणि शांततापूर्ण संघर्ष निराकरणाची तत्त्वे कायम ठेवण्याचे आवाहन केले.
- **क्रिष्टो-मालमत्ता धोरणांसाठी ग्लोबल पुश:** क्रिष्टो-मालमत्तेवर स्पष्ट धोरणांसाठी जागतिक दबाव आहे, जी 20 राष्ट्रांमध्ये गती आणि एकमत होत आहे.

- **G20 ने युक्रेनमध्ये शांततेचे आवाहन केले:** G20 नवी दिल्लीच्या नेत्यांच्या घोषणेमध्ये शांततापूर्ण संघर्ष निराकरणाच्या महत्त्वावर आणि आजच्या युगात युद्धापासून परावृत्त होण्यावर भर देण्यात आला आहे.
- **भारताच्या G20 अध्यक्षपदाची उपलब्धी:** भारताचे G20 अध्यक्षपद महत्त्वाकांक्षी उपक्रम, हवामान वित्तपुरवठा आणि विविध आघाड्यांवर यशस्वी वाटाघाटींनी चिन्हांकित केले गेले.
- **शेअर बाजाराचे विक्रमी मूल्यमापन:** भारताची मजबूत आर्थिक वाढ आणि शेअर बाजारातील कामगिरीने G20 शिखर परिषदेत 2023 मध्ये लक्षणीय उपस्थितीसाठी स्टेज सेट केला.
- **G20 नवी दिल्ली नेत्यांच्या घोषणेचा अवलंब:** पंतप्रधान मोदींनी G20 नवी दिल्ली लीडर्स डिव्हेलपमेंट स्वीकारल्याची अधिकृतपणे घोषणा केली, जो पहिल्या दिवसाच्या यशस्वी निकालाचे संकेत देत आहे.

ग्लोबल बायोफ्युएल अलायन्स

- जागतिक जैवइंधन अलायन्स ही भारताच्या G20 अध्यक्षतेखालील प्राधान्यापैकी एक आहे, ज्या अंतर्गत **ब्राझील, भारत आणि युनायटेड स्टेट्स** पुढील काही महिन्यांत इतर इच्छुक देशांसह जागतिक जैवइंधन अलायन्सच्या विकासासाठी एकत्र काम करतील.
- क्लीन एनर्जी मिनिस्ट्रियल बायोफ्युएल प्लॅटफॉर्म, मिशन इनोव्हेशन बायोएनर्जी इनिशिएटिव्ह आणि ग्लोबल बायोएनर्जी पार्टनरशिप (GBEP) यासह, युती संबंधित विद्यमान प्रादेशिक आणि आंतरराष्ट्रीय एजन्सी, तसेच बायोएनर्जी, बायोइकॉनॉमी आणि एनर्जी ट्रांझिशन क्षेत्रातील पुढाकारांसह जवळून काम करेल आणि त्यांना पूरक करेल.

आंतरराष्ट्रीय बायोफ्युएल अलायन्सची उद्दिष्टे:

1. शाश्वत जैवइंधनाच्या वापरास प्रोत्साहन देणे.
2. जैवइंधन बाजाराचा विकास आणि बळकटीकरण
3. जागतिक जैवइंधन व्यापार सुलभ करणे.
4. जैवइंधन धोरणाचा विकास.

आफ्रिकन युनियन - G-20 चा 21 वा सदस्य

- आफ्रिकन नेत्यांनी G-20 देशांनी आफ्रिकन युनियन (AU) ला 21 वे सदस्य म्हणून स्वीकारण्याच्या सर्वानुमते निर्णयाचे स्वागत केले.
- युनियन ऑफ कोमोरोसचे अध्यक्ष आणि AU चेअरपर्सन Azali Assoumani यांनी G20 चे पूर्ण सदस्य म्हणून जागा घेतली.
- AU ही एक प्रभावशाली संस्था आहे ज्यामध्ये 55 सदस्य राष्ट्रांचा समावेश आहे ज्यामध्ये आफ्रिकन खंडातील देश आहेत.

G20 देशांच्या प्रतिनिधींना दिलेल्या भेटवस्तूची यादी

भारताच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या G20 नेत्यांच्या दोन दिवसीय शिखर परिषदेसाठी, राज्यांचे प्रमुख आणि त्यांच्या देशांचे प्रतिनिधीत्व करणाऱ्या नेत्यांना विशेष भेटवस्तू मिळाल्या.

महत्त्वाचे मुद्दे

- गिफ्ट हॅम्पर्समध्ये हस्तकलेच्या कलाकृती आणि उत्पादनांचे क्युरेट केलेले संकलन होते, जे भारताच्या समृद्ध सांस्कृतिक परंपरांबद्दल मोठ्या प्रमाणात बोलतात.

- काही उत्पादने शतकानुशतकांच्या परंपरेचे उत्पादन आहेत आणि त्यांच्या अतुलनीय कारागिरीसाठी आणि गुणवत्तेसाठी जगभरात त्यांचे कौतुक केले जाते.
- हे कुशल कारागिरीच्या हातांनी काळजीपूर्वक तयार केले होते. काही उत्पादने आपल्या देशाच्या अद्वितीय जैवविविधतेचा परिणाम आहेत.

हॅम्परमध्ये खालील उत्पादने होती:

1. शीशम लाकूड सांडूक पितळी पट्टीसह
2. रेड गोल्ड: काश्मीरमधील केशर
3. पेको दार्जिलिंग आणि निलगिरी चहा
4. अराकू कॉफी
5. सुंदरबन मल्टीफ्लोरा मॅन्ग्रोव्ह मध
6. काश्मिरी पश्मिना
7. झिग्राना अत्तर

योजना आणि समित्यांशी संबंधित बातम्या

राष्ट्रपती द्रौपदी मुर्मू 'आयुष्मान भव' मोहिमेचे उद्घाटन करतील

- 'आयुष्मान भव' मोहिम हा एक व्यापक देशव्यापी आरोग्यसेवा उपक्रम आहे ज्याचा उद्देश आरोग्य सेवांचे संपृक्त कव्हेरेज प्रदान करणे, देशातील प्रत्येक गाव आणि शहरापर्यंत पोहोचणे आहे.
- हे अभियान आयुष्मान भारत कार्यक्रमाच्या यशावर आधारित आहे आणि आरोग्यसेवा सेवांमध्ये बदल घडवून आणणारा आहे.
- हे अभियान आरोग्य विभाग, इतर सरकारी विभाग आणि ग्रामीण आणि शहरी भागातील स्थानिक निवडून आलेल्या संस्था यांच्या समन्वयाने ग्रामपंचायतींनी चालवलेला एक सहयोगी प्रयत्न आहे.
- भौगोलिक अडथळांच्या पलीकडे जाऊन प्रत्येक गाव आणि शहरापर्यंत सर्वसमावेशक आरोग्य सेवा कव्हेरेज पोहोचवणे आणि कोणीही मागे राहणार नाही याची खात्री करणे हा त्याचा मुख्य उद्देश आहे.

PMMSY: मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रातील तफावत भरून काढणे

- मत्स्य आणि मत्स्यपालन उत्पादनात भारताची गणना आता जगातील पहिल्या तीन देशांमध्ये होत आहे

पीएम मत्स्य संपदा योजना (PMMSY)

- आत्मनिर्भर भारत पॅकेजचा भाग म्हणून 2020-21 ते 2024-25 या कालावधीत अंमलबजावणीसाठी अंदाजे 20,050 कोटी गुंतवणुकीसह देशातील मत्स्यव्यवसाय क्षेत्राच्या केंद्रित आणि शाश्वत विकासासाठी ही एक प्रमुख योजना आहे.
 - मंत्रालय: मत्स्यपालन, पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय
- ध्येय:**
- भारतातील मत्स्यव्यवसाय क्षेत्राच्या शाश्वत आणि जबाबदार विकासाद्वारे निळी क्रांती घडवून आणणे.
 - मच्छीमार आणि मत्स्यपालकांचे उत्पन्न दुप्पट करण्यासाठी, काढणीनंतरचे नुकसान 20-25% वरून सुमारे 10% पर्यंत कमी करणे आणि या क्षेत्रात फायदेशीर रोजगाराच्या संधी निर्माण करणे.

अंमलबजावणी:

- हे दोन स्वतंत्र घटकांसह छत्री योजना म्हणून कार्यान्वित केले जाते
- सेंट्रल सेक्टर स्कीम: प्रकल्पाचा खर्च केंद्र सरकार उचलेल. संपूर्ण प्रकल्प/युनिट खर्च भारत सरकार (GoI) (म्हणजे 100% GoI निधी) द्वारे निधी दिला जाईल.
- केंद्र प्रायोजित योजना: सर्व उप-घटक/क्रियाकलाप राज्ये/केंद्रशासित प्रदेशांद्वारे अंमलात आणले जातील आणि खर्च केंद्र आणि राज्य यांच्यात वाटून घेतला जाईल.
- ईशान्येकडील आणि हिमालयीन राज्ये: 90% केंद्राचा वाटा आणि 10% राज्यांचा वाटा.
- इतर राज्ये: 60% केंद्राचा वाटा आणि 40% राज्याचा वाटा.

जेनेटिक इंजीनियरिंग अप्रूवल कमेटी (GEAC)

- GEAC ची स्थापना जीएम पीक संशोधन, चाचणी, अन्न सुरक्षा आणि जीव सोडण्याचे नियमन करण्यासाठी करण्यात आली होती.
- GEAC ची स्थापना पर्यावरण संरक्षण कायदा 1986 अंतर्गत करण्यात आली आहे.
- ही भारताची मुख्य बायोटेक नियामक संस्था आहे.
- GEAC ची स्थापना भारतीय पर्यावरण आणि वन मंत्रालयाने केली आहे.

जल जीवन मिशन (JJM)

- जेजेएम ही भारत सरकारची ₹3.6 लाख कोटी योजना आहे ज्याचे उद्दिष्ट 2024 पर्यंत प्रत्येक गावातील घरापर्यंत पाईपद्वारे पाणी पुरवण्याचे आहे.
- व्हिजन - प्रत्येक ग्रामीण कुटुंबाला विहित गुणवत्तेच्या पुरेशा प्रमाणात नियमित आणि दीर्घकालीन आधारावर पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा करणे.
- ते जलशक्ती मंत्रालयाच्या अंतर्गत येते.
- जेजेएम 2019 मध्ये लॉंच करण्यात आले.

जेजेएमची उद्दिष्टे

- प्रत्येक ग्रामीण कुटुंबाला फंक्शनल घरगुती टॅप कनेक्शन (FHTC) प्रदान करणे.
- गुणवत्ताग्रस्त भागात, दुष्काळी आणि वाळवंटी भागातील गावे, संसद आदर्श ग्राम योजना (SAGY) गावे इत्यादींमध्ये FHTCs च्या तरतूदीला प्राधान्य देणे.
- शाळा, अंगणवाडी केंद्र, जीपी इमारती, आरोग्य केंद्रे, आरोग्य केंद्रे आणि सामुदायिक इमारतींना कार्यात्मक नळ कनेक्शन प्रदान करणे
- टॅप कनेक्शनच्या कार्यक्षमतेवर लक्ष ठेवणे

तुम्हाला माहीत आहे का?

- योजनेच्या व्याख्येनुसार, FHTC कुटुंब हे असे आहे की जेथे प्रत्येक कुटुंबाला दररोज किमान 55 लिटर पिण्यायोग्य पाणी उपलब्ध करून दिले जाते.

जेजेएम बातमीत का आहे?

- योजनेची चुकीची अंमलबजावणी.
- जेजेएम पोर्टलने जो दावा केला आहे तो वास्तवाशी जुळत नाही

क्रीडा बातम्या

बातमीतील व्यक्ती : जिग्नेश रावल

- जिग्नेश रावल हे देशातील सर्वोत्तम टेनिस प्रशिक्षकांपैकी एक आहेत.
- शेवटच्या दोन राष्ट्रीय महिला चॅम्पियन झील देसाई आणि वैदेही चौधरी या अहमदाबाद येथील त्यांच्या प्रशिक्षणातून आल्या आहेत.
- जिग्नेशला मिशनरी आवेशाने अनेक खेळाडू तयार करण्याचा समृद्ध अनुभव आहे.

तुम्हाला माहित आहे का?

- देशातील सर्वोत्कृष्ट टेनिस प्रशिक्षकांपैकी जिग्नेश रावल यांनी यूके, यूएसए आणि कॅनडामधील आश्वासक आणि फायद्याची कारकीर्द सोडून दिली आणि त्या सर्व राष्ट्रांमध्ये फलदायी कारकिर्दीनंतर मायदेशी परतणे पसंत केले; त्यांनी अनुभवाचा उपयोग करून भारतात एक यंत्रणा बसवली आहे.

वॉर्नरने तेंडुलकरला मागे टाकले, सर्वाधिक शतकांसह सलामीवीर ठरला

- ऑस्ट्रेलियन फलंदाज डेव्हिड वॉर्नरने महान भारतीय फलंदाज सचिन तेंडुलकरला मागे टाकून आंतरराष्ट्रीय क्रिकेटमध्ये सर्वाधिक शतके करणारा सलामीवीर बनला आहे.
- 36 वर्षीय फलंदाजाने दक्षिण आफ्रिकेविरुद्ध दुसऱ्या एकदिवसीय सामन्यात 46 वे शतक झळकावत हा टप्पा गाठला.

संरक्षण बातम्या

- लडाखमध्ये LAC च्या काही अंतरावर एअरफील्डसाठी पायाभरणी
- संरक्षण मंत्री राजनाथ सिंह यांनी लडाखमधील न्योमा एअरफील्डसाठी अक्षरशः पायाभरणी केली, अरुणाचलमधील नेचिफू बोगद्याचे उद्घाटन केले.

महत्त्वाचे मुद्दे

- सुमारे 200 कोटी रुपये खर्चून विकसित केले जाणारे न्योमा एअरफील्ड लडाखमधील हवाई पायाभूत सुविधांना चालना देईल आणि उत्तर सीमेवर IAF ची क्षमता वाढवेल.
- संरक्षणमंत्र्यांनी समर्पित केलेल्या प्रकल्पांमध्ये अरुणाचल प्रदेशातील नेचिफू बोगदा, पश्चिम बंगालमधील दोन हवाई क्षेत्र, दोन हेलिपॅड, 22 रस्ते आणि 63 पूल यांचा समावेश आहे. या 90 प्रकल्पांपैकी अरुणाचल प्रदेशात 36, लडाखमध्ये 26, जम्मू-काश्मीरमध्ये 11, मिझोराममध्ये पाच, हिमाचल प्रदेशमध्ये तीन, सिक्कीम, उत्तराखंड आणि पश्चिम बंगालमध्ये प्रत्येकी दोन आणि नागालँड, राजस्थान आणि अंदमान आणि निकोबारमध्ये बेटांमध्ये प्रत्येकी एक प्रकल्प आहे.

विज्ञान आणि तंत्रज्ञान बातम्या

अनुवांशिक अभियांत्रिकी डॅास नियंत्रण एक अपग्रेड देते

- शास्त्रज्ञांना आता एकाधिक डॅासांच्या प्रजातींच्या संपूर्ण जीनोम अनुक्रमांमध्ये प्रवेश आहे, ज्यामुळे आपल्याला त्यांचे अनुवांशिकरित्या हाताळणी करता येते.
- जीन-ड्राइव्ह तंत्रज्ञान हा असाच एक दृष्टीकोन आहे, जो भारत, ब्राझील आणि पनामा येथे बाह्य चाचण्यांमध्ये वापरला गेला आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

- डॅासांच्या अनुवांशिक हाताळणीमागील मूलभूत कल्पना म्हणजे त्यांच्या पुनरुत्पादनात हस्तक्षेप करून त्यांची लोकसंख्या पद्धतशीरपणे नियंत्रित करणे.
- जगभरातील शास्त्रज्ञांनी विविध अनुवांशिक सुधारणा पद्धती विकसित केल्या आहेत. या प्रयत्नातील एक प्रमुख म्हणजे जीन-ड्राइव्ह तंत्रज्ञान.

जीन-ड्राइव्ह तंत्रज्ञान

- या तंत्रज्ञानाची कल्पना रॉयल सोसायटी प्रोसीडिंग्समध्ये प्रकाशित झालेल्या 2003 च्या पेपरमध्ये इम्पीरियल कॉलेज लंडनचे प्राध्यापक ऑस्टिन बर्ट यांनी केली होती.
- 2020 मध्ये फ्लोरिडा आणि टेक्सासमधील काउंटीमध्ये OX5034 नावाचा अनुवांशिक सुधारित डॅास सोडण्यात आला.
- अनुवांशिक सुधारित नर OX5034 डॅासांनी मादी डॅासांसोबत संभोग केला परंतु स्व-मर्यादित अनुवांशिक मादी संतती टिकून राहिली. नर डॅास जवळपास डझनभर पिढ्यांनंतर वातावरणातून नाहीसे होतील.

डॅासांमुळे होणारे आजार

- मलेरिया, डेंग्यू/डेंग्यू हेमोरेजिक ताप (DHF), लिम्फॅटिक फायलेरियासिस (एलिफंटियासिस), काळा-आझार/व्हिसेरल लीशमॅोनियासिस (VL), जपानी एन्सेफलायटीस (JE), आणि चिकनगुनिया.

पिकोप्लेअर जेट म्हणजे काय?

- युरोपियन स्पेस एजन्सी आणि यूएस स्पेस एजन्सी नासा यांच्या संयुक्त मोहिमेतील सोलर ऑर्बिटर एअरक्राफ्टच्या निष्कर्षांचा अभ्यास करणाऱ्या संशोधकांनी अलीकडेच जाहीर केले की त्यांना सूर्याच्या बाह्य वातावरणातून अधूनमधून बाहेर काढल्या जाणाऱ्या चार्ज कणांचे छोटे जेट्स सापडले आहेत.

महत्त्वाचे मुद्दे

- 'पिकोप्लेअर जेट्स' हे सौर वाऱ्याचे स्रोत असू शकतात, ज्याचा सौर यंत्रणेवर तसेच पृथ्वीच्या चुंबकीय क्षेत्रावर महत्त्वपूर्ण प्रभाव पडतो.
- सौर वारा हा सूर्यापासून चार्ज केलेल्या कणांचा उच्च-वेगवान प्रवाह आहे, परंतु त्यांचे नेमके मूळ अस्पष्ट आहे.

TEST SERIES

MARATHI

महाराष्ट्र

KRUSHI VIBHAG 2023

लघुटंकलेखक व लघुलेखक भरती

07 Full Length Tests

भारतीय स्पेस स्टार्ट-अप्स म्हणतात की फंडिंग हे सर्वात मोठे आव्हान आहे

- आज भारतीय अंतराळ उद्योगासमोर निधी मिळणे हे सर्वात मोठे आव्हान आहे आणि म्हणून सरकारने या क्षेत्राच्या वाढीसाठी टर्बो चार्ज करण्यासाठी सॉफ्ट फंड आणि अतिरिक्त प्रोत्साहने स्थापन करण्याचा विचार केला पाहिजे, असे स्पेस स्टार्ट-अप आणि इकोसिस्टम प्लेयर्स म्हणाले.

महत्त्वाचे मुद्दे

- नियमन आघाडीवर स्पष्टतेसह हे क्षेत्र प्रचंड वाढीसाठी सज्ज होते.
- तथापि, उद्यम भांडवल कंपन्यांनी या क्षेत्रात गुंतवणूक करण्यास स्वारस्य दाखवले असले तरी निधी हा एक मुद्दा राहिला, असे निरीक्षण इंटरनॅशनल कॉन्फरन्स ऑन स्पेस 2023 मधील तज्ञांनी नोंदवले.
- काही आठ विशिष्ट क्षेत्रे अंतराळ क्षेत्रातील प्रमुख चालक म्हणून ओळखली गेली आहेत, ज्यात पुढील 10 वर्षात \$8 अब्ज वरून \$44-अब्ज उद्योग बनण्याची क्षमता आहे.
- स्पेस सोल्यूशन्स, उपकरणे आणि उत्पादनांसाठी काही 95% घटक आयात केले जातात.

अहवाल व निर्देशक बातम्या

युनायटेड नेशन्सचा ग्लोबल स्टॉकटेक अहवाल

- युनायटेड नेशन्सचा ग्लोबल स्टॉकटेक अहवाल पक्षांच्या परिषदेदरम्यान चर्चेसाठी ब्लूप्रिंट म्हणून काम करतो आणि 2015 पासून हरितगृह वायू उत्सर्जन रोखण्यासाठी देशांच्या प्रगतीचे मूल्यांकन करण्याचे उद्दिष्ट आहे.

सुशासनासाठी राज्यांना क्रमवारी लावण्यासाठी केंद्र सरकारने नवीन संकेतकांची योजना आखली आहे

- केंद्र सरकारचा प्रशासन सुधारणा आणि सार्वजनिक तक्रारी विभाग राज्य आणि केंद्रशासित प्रदेशांच्या कामगिरीचे मापन करण्यासाठी सुशासनासाठी नवीन संकेतकांसह बाहेर येण्याची योजना आखत आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

- सात क्षेत्रातील सूचकांवर राज्यांचे मत मागवले जात आहे.
- या क्षेत्रातील निर्देशक इतर राज्ये आणि केंद्रशासित प्रदेशांनी प्रस्तावित केले आहेत
- निर्देशांक, राज्य सरकार आणि केंद्रशासित प्रदेशांद्वारे घेतलेल्या विविध हस्तक्षेपांच्या प्रभावाचे मूल्यांकन करण्यासाठी एकसमान साधन आहे, ज्याने 10 क्षेत्रांमध्ये राज्यासाठी क्रमवारी ठरवण्यापूर्वी 50 निर्देशक घेतले

स्टेट ऑफ फूड सिक्स्योरिटी एंड न्यूट्रिशन इन द वर्ल्ड रिपोर्ट

- हा अहवाल FAO ने प्रसिद्ध केला आहे.
- 2019 च्या अहवालानुसार, 2030 पर्यंत 'झीरो हंगर' लक्ष्य गाठणे कठीण आहे.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- SDG गोल्सचे ध्येय 2 हे 2030 पर्यंत भूकमुक्त जग निर्माण करणे हे आहे.
- उपाय - पीक सुधारणेसाठी विज्ञान-आधारित तंत्रज्ञानाचा अवलंब करणे जसे की अनुकूल सुधारित (GM) पिके

महत्वाचे दिवस

जागतिक आत्महत्या प्रतिबंध दिन

- 10 सप्टेंबर रोजी साजरा केला जातो.
- जागतिक आत्महत्या प्रतिबंध दिन हा एक उपक्रम आहे जो 2003 मध्ये गंभीर समस्येवर प्रकाश टाकण्यासाठी, सामाजिक कलंक कमी करण्यासाठी आणि जागरूकता वाढवण्यासाठी सुरू झाला होता. 'अॅक्शन' ही आशा जागृत करणे आणि प्रतिबंधात्मक उपायांना चालना देणे हे आहे.

हिंदी दिवस: 14 सप्टेंबर

- भारतात 14 सप्टेंबर हा दिवस हिंदी दिवस म्हणून साजरा केला जातो.
- संविधानाच्या आठव्या अनुसूचीमध्ये 22 भाषांचा समावेश आहे, ज्यामध्ये हिंदीचा समावेश आहे.
- हिंदी ही देवनागरी लिपीत लिहिली जाते.

विविध बातम्या

भारतातील आत्महत्येचे तथ्य

- भारतातील महिलांच्या आत्महत्यांपैकी 50% पेक्षा जास्त गृहिणी आहेत.
- उत्तरेकडील राज्यांच्या तुलनेत दक्षिणेत सर्वाधिक आत्महत्यांचे प्रमाण आहे.

मुख्य तथ्ये:

- नॅशनल क्राईम रेकॉर्ड ब्युरो (2021 चा अभ्यास) नुसार -
- 2021 मध्ये भारतात आत्महत्या करून मरण पावलेल्या महिलांची संख्या 45,026 वर पोहोचली आहे.
- भारतातील महिलांच्या आत्महत्यांपैकी 50% पेक्षा जास्त गृहिणी आहेत.
- सर्वात गरीब घरातील 35% विवाहित महिलांना कोणत्या ना कोणत्या प्रकारच्या अत्याचाराचा सामना करावा लागला होता.
- सर्व आत्महत्यांपैकी 30% पेक्षा जास्त आत्महत्या (स्त्री आणि पुरुष) कौटुंबिक किंवा विवाहाशी संबंधित समस्यांमुळे झाल्या.
- जेव्हा आपण आत्महत्येच्या मृत्यूंकडे पाहतो तेव्हा सर्वाधिक आत्महत्यांचे प्रमाण दक्षिणेत आहे. या राज्यांमध्ये यशस्वी जीवन जगण्यासाठी अधिक सामाजिक दबाव आहे. गोट्ट अशी आहे की उच्च दर्जाचे शिक्षण असलेले राज्य देखील उच्च पातळीच्या अपेक्षा आणते. आणि जेव्हा त्या अपेक्षा पूर्ण होत नाहीत तेव्हा निराशेची पातळी जास्त असते.
- दक्षिणेत, जिथे महिला साक्षरतेचे प्रमाण तुलनेने जास्त आहे आणि महिलांना प्रसारमाध्यमांमध्ये जास्त प्रवेश आहे, तिथे आधुनिक दृष्टीकोन आणि पारंपारिक सामाजिक निकषांमध्ये संघर्ष दिसून येतो. याउलट पारंपारिक अपेक्षेविरुद्ध मागे ढकलणे हे उत्तरेकडील भागात कमी प्रमाणात दिसून येते कारण काही प्रमाणात स्त्रियांमध्ये कमी प्रमाणात एक्सपोजर असते

नवीन बायोटेक/जीएम पिकांचे फायदे

- 2030 पर्यंत SDG गोलचे लक्ष्य 2 साध्य करण्यासाठी, म्हणजेच 'शून्य भूक' लक्ष्य.
- जागतिक अन्न आणि पौष्टिक सुरक्षा मिळवणे.

- हवामानातील बदल कमी करणे आणि पौष्टिक-दाट अन्न तयार करणे.
- भारताच्या खाद्यतेलाच्या गरजा पूर्ण करू शकतात.

तुम्हाला माहित आहे का?

- भारतातील पहिले जीएम पीक म्हणून बीटी कापसाचे व्यावसायिकीकरण करण्यात आले आणि लागवडीसाठी परवानगी असलेले एकमेव जीएम पीक आहे.
- भारताला खाद्यतेलाची मोठी तूट भेडसावत असून, तिची 60% मागणी आयातीद्वारे भागवली जाते.
- सेंटर फॉर जेनेटिक मॅनिप्युलेशन ऑफ क्रॉप प्लांट्स (CGMCP), दिल्ली युनिव्हर्सिटी ऑफ साउथ कॅम्पस, ने GM मोहरी संकरित, DMH-11 तयार केला.

- 25 ऑक्टोबर 2022 रोजी, भारत सरकारच्या पर्यावरण, वन आणि हवामान बदल मंत्रालयाच्या अनुवांशिक अभियांत्रिकी मूल्यमापन समितीने (GEAC) DMH-11 ला मान्यता दिली.

एडलवाईस अल्टरनेटिव्हज \$500-दशलक्ष हवामान निधीवर विचार करत आहे

- एडलवाईस समूहाची शाखा आपल्या पहिल्या हवामान निधीसाठी \$500 दशलक्ष पर्यंत उभारण्याची योजना आखात आहे.

महत्वाचा मुद्दा

- हा निधी अक्षय ऊर्जा, ट्रान्समिशन इन्फ्रास्ट्रक्चर, इलेक्ट्रिक वाहन पायाभूत सुविधा विकसित करणे, हरित पायाभूत सुविधा, जल प्रक्रिया, वाहतूक डीकार्बोनायझेशन आणि औद्योगिक डीकार्बोनायझेशन या क्षेत्रांमध्ये वापरला जाईल.

TEST SERIES
MARATHI

महाराष्ट्र
KRUSHI VIBHAG 2023
वरिष्ठ लिपिक आणि
सहाय्यक अधिक्षक भरती

07 Full Length Tests

Adda247

Maharashtra
ka mahapack

Live classes, Test series
Recorded videos, E-books

MPSC (राज्यसेवा) MPSC (संयुक्त) महाराष्ट्र पोलीस
तलाठी, वनरक्षक, कृषी विभाग महानगर पालिका नगर
परिषद, जिल्हा परिषद, SSC & ALL OTHER STATE
EXAM

Adda247

Saral Seva
MAHAPACK

महाराष्ट्र पोलीस, तलाठी, वनरक्षक, कृषी विभाग,
महानगरपालिका, नगरपरिषद, जिल्हा परिषद
& All Other State Exam

Live classes, Test Series,
Recorded Videos, E-Books

A

MPSC महापॅक

राज्यसेवा पूर्व संयुक्त गट ब / क
पूर्व मुख्य परीक्षांकरीता उपयुक्त

आता तयारी झाली एकदम सोपी !